

ПРОГРАМА

курсу за вибором

для учнів 10 класу

загальноосвітніх навчальних закладів

«МЕДІАКУЛЬТУРА»

та методичні рекомендації

Л. А. Найдьонова, О. Т. Баришполець, О. Є. Голубєва,
Г. В. Мироненко, Н.О. Обухова, Н. І. Череповська

Рекомендовано до друку.....

Гриф МОН молоді і спорту «схвалено» (Протокол № 2 від 24.04.2012)

Рецензенти:

Петрунко О. В., доктор психологічних наук, старший науковий співробітник Інституту соціальної та політичної психології НАПН України

Паращенко Л. І., директор Київського ліцею «Крок»

Програма курсу за вибором для учнів 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів «МЕДІАКУЛЬТУРА» / Л. А.Найдьонова, О. Т. Баришполець, О. Є. Голубєва та ін.;

[упоряд. Л. А. Найдьонова, О. Є. Голубєва, Н.І.Череповська] ; Ін-т соц. та політ. психології НАПН України. – К., 2012. – 43 с.

© Інститут соціальної та політичної психології НАПН України

© Найдьонова Л. А., Баришполець О. Т., Голубєва О. Є.,

Мироненко Г. В., Обухова Н.О., Череповська Н. І.

Зміст

Вступ

Критерії оцінювання рівня навчальних досягнень учнів

Основні модулі змісту курсу

Зміст навчального матеріалу та вимоги до навчальних досягнень

Методичні та психологічні рекомендації

Критерії модульного оцінювання навчальних досягнень учнів

Вступ

Одним із важливих сучасних напрямів виховання молоді є формування особистісної медіакультури. Розвинена медіакультура особистості передбачає передусім актуалізовану здатність до адекватного сприймання, критичного аналізу, обґрунтованого оцінювання різноманітної медіапродукції, а також здатність як до створення власних медіатекстів, так і творчої інтерпретації, переосмислення/переструктурування наявних. Медіакультура особистості – це також розуміння соціокультурного й політичного контексту закономірностей функціонування медіа в сучасному світі. Формування належного рівня медіакультури особистості можна сьогодні забезпечити передусім завдяки введенню до шкільної програми спеціального медіасвітнього курсу, інтегруванню медіасвітніх модулів у викладання основних шкільних предметів, а також завдяки факультативним заняттям, позашкільній роботі з учнями або реалізації інших медіапроектів. Головною особливістю медіасвітніх заходів має бути їхня гнучкість, що передбачає активний, творчий підхід з боку медіапедагога, медіапсихолога, соціального педагога.

Нині медіакультура як суспільний феномен виробництва медіапродукції, опосередкований засобами масової комунікації, та її споживання масовою аудиторією становлять медіатизований простір, який створює нове середовище існування, нову реальну дійсність. Сучасний розвиток засобів масової комунікації і мультимедійних зокрема зумовлює становлення нових форм життєдіяльності людини, поширення нового досвіду спілкування й співіснування.

Традиційні медіа – радіо, телебачення, відео – та особливо новітні мультимедійні засоби відкривають величезні можливості для користувача/споживача медіапродукції:

- обирати й прослуховувати велику кількість радіоканалів, дивитися безліч телеканалів завдяки супутниковому зв'язку;
- записувати, зберігати й копіювати як для багаторазового сприймання, так і для тиражування уподобану аудіо-, візуальну, аудіовізуальну інформацію;
- зупиняти й повертати назад звук, зображення, звукове зображення, щоб домогтися більш детального сприймання, кращого усвідомлення змісту інформації або поновлення естетичного переживання, задоволення;
- отримувати додаткову інформацію, консультацію в інтерактивному режимі;
- здійснювати дистанційне навчання.

Крім того, інформатизація/медіатизація мистецтва дає змогу кожному долучитися до шедеврів світової культури. Доступність фото-, відеокамери сприяє актуалізації, розвитку творчого потенціалу в галузі відеокультури. Сучасні технології дають змогу створювати власні комп'ютерні фільми, енциклопедії, сайти, блоги, віртуальні фотоальбоми та ін. До того ж відкриваються необмежені інформаційні горизонти, що робить створену

інформацію доступною для широкого загалу користувачів.

Завдяки інформаційно-комунікаційним технологіям, як індивідуальним (мобільний зв'язок), так і масовим (інтернет), значно зросли комунікативні можливості людини. Засоби масової комунікації створюють умови для становлення самостійного, критичного мислення, сучасного світосприймання, естетичної свідомості, навичок художнього аналізу продукції медіамистецтва. Цей перелік переваг еволюційного розвитку засобів масової комунікації можна продовжити, але зрозуміло, що медіа сьогодні по суті є засобом освоєння світу в його комунікативних, інтелектуальних, психологічних, художніх та багатьох інших аспектах.

Проте всі ці позитивні можливості не можуть бути реалізовані автоматично, самопливом. Засоби масової комунікації (ЗМК) дають змогу активізувати знання, отримані в ході традиційного навчання, але водночас можуть «засмічувати» розум, свідомість інформаційним мотлохом, перевантажувати пам'ять, пригнічувати уяву, шаблонізувати мислення, викривлювати вольовий розвиток дитини. Щоб уникнути ризиків і актуалізувати позитивний потенціал медіа, дитину потрібно готувати до ефективної взаємодії з інформаційним простором. Формування медіакультури особистості доростового покоління має забезпечити розвиток пізнавальних інтересів, адекватного художнього і творчого сприймання, критичного мислення, творчих здібностей дітей та молоді засобами медіа і на матеріалі медіа.

При цьому потрібно враховувати, що постійне ускладнення медіапростору зумовлює повсякчасне оновлення медіаландшафту, становлення нового медіапорядку, змінюючи медіакультуру в цілому. Так, наприклад, стало значно менше обмежень для доступу до потоків інформації загалом, обсяги інформації постійно зростають, національні медіаринки інтегруються в глобальну медіаструктуру, відмінності між інтернетом, телебаченням, пресою, книгою і телефоном стираються, а медіаресурси інтернету стають доступними для людини, де б вона не перебувала. Саме в такому світі інформації без інформаційних меж і обмежень живуть наші діти, молодь, які мають доступ до медіапродукції всього світу. Створюючи особливий інформаційний простір, численні і різноманітні медіа впливають на формування соціальних, моральних, художніх, естетичних цінностей та інтересів особистості, стають важливим чинником впливу на її свідомість, світоглядні позиції.

Засилля низьковартісної в художньому, моральному, змістовому, ціннісно-смісловому аспектах медіапродукції, постійна репрезентація насильства, агресії, еротичних сцен потребують реагування не тільки з боку найближчого дорослого оточення дитини, а й з боку певних державних інституцій. Але в умовах масового застосування бездротових засобів доступу до інтернету відстежувати інформаційне наповнення в глобальній мережі стає все важче, а іноді практично неможливо. Коли цифрові медіа виходять з-під контролю

законодавчих органів, завданням особливої ваги стає формування компетентності споживання медіапродукції, забезпечення базової медіаграмотності населення.

Становлення медіакультури особистості в умовах сучасної медіареальності у світі й в Україні зокрема неможливе без широкого впровадження медіаосвітньої практики в загальноосвітній школі. Актуальність курсу медіаосвіти зумовлена об'єктивним існуванням соціального медіакультурного феномена – медіареальності, яка характеризується небувалим розвитком засобів масових комунікацій та охоплює значну частину сучасного інформаційного простору. Разом із тим медіакультура завдяки медіатехнологіям глибоко пронизує всі сфери життя людини та неоднозначно впливає на формування змісту її свідомості, що й зумовлює потребу в спеціальній підготовці дітей, молоді до існування в сучасному медіапросторі та глобальному інформаційному суспільстві майбутнього.

Спираючись на досвід таких європейських країн, як Велика Британія, Франція, Канада, Росія та ін., ми висуваємо ідею саме шкільної медіаосвіти, яка має впроваджуватися у форматі спецкурсу/факультативу для учнів старшої школи. Шкільна медіаосвіта спрямована на виховання свідомого, компетентного і творчого споживача медіа та має стимулювати розвиток спеціальних знань, умінь, навичок у медійній сфері. Основне завдання медіаосвіти полягає в системному та компетентному вихованні молодого покоління, яке має навчитися не лише адекватно користуватися різноманітними медійними засобами, а й розумітися на закономірностях їх функціонування, знатися на особливостях технологій впливу ЗМК, але головне – критично мислити, розвивати особистісне, оцінчне ставлення до продукції мас-медіа в цілому та спиратися на етично-естетичні орієнтири в процесі сприймання візуальної компоненти медіапродукції.

Об'єктом вивчення спеціалізованого курсу «Медіакультура» є суспільний феномен сучасної медіакультури як важливого етапу еволюційного розвитку людської цивілізації.

Предметом спеціалізованого курсу є особистісна медіакультура, формування якої передбачає набуття знань, умінь, досвіду у сфері медіареальності.

Метою курсу є формування в учнів теоретичної бази знань з основ медіаграмотності та практичних навичок ефективної і безпечної взаємодії з інформацією, отриманою з медіаджерел, у тому числі завдяки використанню засобів сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у повсякденній практичній, зокрема навчально-пізнавальній, діяльності учнів та їхньому міжособовому спілкуванні; закладання основ їхньої медіакультури вираження себе в сучасному медіапросторі.

Теоретичну базу знань утворюють: відомості із соціальної психології про ефективну комунікацію, опосередковану екранними медіатекстами; основи медіапсихології інформаційного впливу; елементи кіберпсихології та медіагігієни.

До практичних навичок належать: критичне мислення, медіаперцептивна і медіакомунікативна компетентність.

Мета курсу може бути реалізована через практичне оволодіння навичками аналізу типів комунікації, засобів комунікації; навичками критичного мислення та рефлексивного сприймання медіатекстів; методами аналізу медіатекстів, прийомами самоорганізації для психологічного захисту від непотрібної інформації та навичками безпечної поведінки в медійному просторі; навичками організації особистісного медійного простору (у тому числі і творчими), розвитку мотивації щодо формування індивідуальної медіакультури.

До програми входять:

- пояснювальна записка, де описано мету та завдання навчання, особливості організації навчально-виховного процесу, критерії оцінювання навчальних досягнень учнів, перелік програмових засобів науково-методичного забезпечення курсу;
- опис змісту навчального матеріалу та перелік вимог до навчальних досягнень учнів;
- додатки, що містять тематичний план навчання, критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з кожної теми, рекомендації щодо здійснення міжпредметних зв'язків; список основної та додаткової літератури.

Програма курсу «Медіакультура» розрахована на вивчення матеріалу за умов доступу учнів до телевізора (враховується також наявність в учнів та/або в їхніх родинях мобільного телефону, комп'ютера, доступу до мережі Інтернет, інших інформаційно-комунікаційних технологій). Курс є складовою варіативної частини навчання. Згідно із запропонованою програмою вивчення курсу відбувається протягом року в 10 класі з розрахунку 1 година на тиждень або протягом півріччя з розрахунку 2 години на тиждень у випадку використання практики спарених уроків (усього 36 годин). Інваріативна частина курсу становить 70%, варіативна – 30%. Варіативну частину включено в практикум курсу, що дає можливість педагогові реагувати на специфічні інформаційні потреби дитячого колективу, використовувати як матеріал для занять поточну, постійно змінювану актуальну медіапродукцію.

Форми проведення тематичних атестацій можуть бути різноманітними: усні співбесіди, дебати, диспути, контрольні роботи, захисти самостійних проектних і дослідницьких робіт, реферати на задані теми, веб-квести та ін. При цьому вчитель може диференціювати атестаційні завдання залежно від уподобань і здібностей учнів. Головною умовою атестації є успішне засвоєння ними теоретичного матеріалу та виконання практичних, самостійних робіт та інших обов'язкових завдань. Підсумкова атестація проводиться за підсумками тематичних атестацій за 12- бальною системою оцінювання або на вибір учителя допускається спосіб оцінювання залік/незалік на основі тематичних

атестацій (щоб отримати позитивну оцінку, учень має засвоїти не менше як 70% програмового матеріалу).

Критерії оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з курсу «Медіакультура» відображено в таблиці; при цьому досягнення учнем певного рівня навчальних результатів передбачає, що він повністю опанував усі зазначені для попередніх рівнів знання, уміння і навички.

Форми проведення практичних робіт залежно від наявної матеріально-технічної бази та дидактичного забезпечення навчального процесу також можуть бути різними: лабораторні роботи, семінари, перегляд фільмів, віртуальні екскурсії в мережі Інтернет, позакласні та позаурочні екскурсійні заняття, факультативні заняття, гуртки, реалізація навчальних проєктів міжпредметного характеру, підготовка самостійних розробок, як групових, так і індивідуальних.

У запропонованій нами програмі не розглядаються конкретні апаратні і програмові засоби, які повинні використовуватися при вивченні курсу. Це, з одного боку, має забезпечувати певну інваріантність програми з огляду на арсенал наявної в школі медійної техніки, а з другого боку, гарантувати вчителю певну свободу дій і самостійність у доборі способів вирішення методичних проблем, що виникають при вивченні курсу, зокрема в доборі матеріально-технічного забезпечення навчально-пізнавального процесу. Разом з тим у результаті вивчення курсу «Медіакультура» в учнів повинен бути сформований необхідний мінімум знань, умінь і навичок, у тому числі користувацьких, для подальшої ефективної взаємодії з медіапростором. У межах кожного модуля передбачається формування спеціальних психологічних новоутворень, які складають основу медіакультури особистості.

Програма «Медіакультура» пропонується як базова для розроблення вітчизняної соціально-психологічної моделі шкільної медіаосвіти згідно з Концепцією впровадження медіаосвіти в Україні, схваленою Президією Національної академії педагогічних наук України 20 травня 2010 р., зокрема в усеукраїнському експерименті з упровадження медіаосвіти в загальноосвітніх навчальних закладах (Наказ МОНмолодьспорту України №886 від 27 липня 2011 р.).

Критерії оцінювання рівня навчальних досягнень учнів

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
I. Початковий	1	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розпізнає окремі об'єкти, явища і факти предметної галузі – медіакультури.
	2	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розпізнає окремі об'єкти, явища і факти предметної галузі та може фрагментарно відтворити знання про них.
	3	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – має фрагментарні знання при незначному загальному їх обсязі (менше половини навчального матеріалу); уміння та навички сприймання медіатекстів і критичного мислення при цьому не сформовані.
II. Середній	4	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – має початковий рівень знань, значну частину (більше половини) навчального матеріалу може відтворити репродуктивно; – може з допомогою вчителя виконати просте навчальне завдання; – має елементарні нестійкі навички критичного мислення, аналізу медіатекстів.
	5	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – має рівень знань вищий, ніж початковий; – може з допомогою вчителя відтворити значну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків; – має стійкі навички критичного мислення, аналізу медіатекстів.
	6	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – знайомий з основними поняттями навчального матеріалу; – може самостійно відтворити значну частину навчального матеріалу і робити певні узагальнення; – уміє за зразком виконати просте навчальне завдання; – має стійкі навички критичного мислення і сприймання медіатекстів, базовий рівень медіакомпетентність.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
III. Достатній	7	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – уміє застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; – може пояснити основні процеси, що відбуваються під час роботи інформаційної системи, та наводити власні приклади на підтвердження деяких тверджень; – уміє виконувати навчальні завдання, передбачені програмою.
	8	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – уміє аналізувати навчальний матеріал, у цілому самостійно застосовує його на практиці; – здатен контролювати власну діяльність; – може самостійно виправити вказані вчителем помилки; – самостійно визначає спосіб розв’язування навчальної задачі; – уміє використовувати медійний простір для реалізації пізнавальних інтересів, навчальної програми.
	9	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; – уміє систематизувати й узагальнювати отримані відомості; – самостійно виконує передбачені програмою навчальні завдання; – самостійно знаходить і виправляє допущені помилки; – може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання навчального завдання; – вільно володіє навичками аналізу медіатекстів.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
IV. Високий	10	<p>Знання, вміння і навички учня повністю відповідають вимогам державної програми.</p> <p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – володіє міцними знаннями, самостійно визначає проміжні цілі власної навчальної діяльності, оцінює нові факти, явища; – уміє самостійно знаходити додаткові відомості та використовує їх для реалізації поставлених перед ним навчальних цілей, його судження логічні і достатньо обґрунтовані; – має певні навички управління медійним простором та медійним контентом.
	11	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – володіє узагальненими знаннями з предмета; – уміє планувати особисту навчальну діяльність, оцінювати результати власної практичної роботи; – уміє самостійно знаходити джерела різноманітних відомостей і використовувати їх відповідно до мети і завдань власної пізнавальної діяльності; – використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях; – вміє виконувати завдання, не передбачені навчальною програмою.
	12	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – має стійкі системні знання та продуктивно їх використовує; – уміє вільно використовувати нові медійні технології для поповнення власних знань та розв'язування задач; – уміє самостійно ставити і творчо розв'язувати завдання, які виходять за межі звичних ситуацій; – має стійкі навички управління медійним простором у нестандартних ситуаціях і творчої реалізації в медійному просторі.

Основні модулі змісту курсу

№ пор.	Тема	Кількість годин
1-й рік навчання (10-й клас) – 36 год.		
1.	<i>Модуль 1. Людина у світі інформації</i>	9
	1.1. Мас-медіа: від gazetta до «Всесвітньої павутини»	2
	1.2. Розвиток інформаційного суспільства. Проблема цифрової нерівності	2
	1.3. Типи соціальної інформації та медіапотреби особистості	2
	1.4. Мас-медіа: ефекти і впливи. Дослідження медіа	2
	1.5. Модульно-тематична атестація	1
2.	<i>Модуль 2. Візуальна та аудіовізуальна медіакультура</i>	17
	2.1. Візуальна медіакультура: культурологічний, соціально-психологічний підхід	2
	2.2. Провідні види візуальних, аудіовізуальних засобів масової комунікації	2
	2.3. Медіатехнології	1
	2.4. Схема аналізу медіатекстів	3
	2.5. Психологічний захист від непотрібної візуальної інформації	1
	2.6. Творче медіасприймання візуальних медіатекстів	2
	2.7. Екранна мова	3
	2.8. Телепозначки	1
	2.9. Аудіальна медіакультура учня	1
	2.10. Модульно-тематична атестація	1
3.	<i>Модуль 3. Медіакультура взаємодії з інтернет-реальністю</i>	9
	3.1. Здоровий спосіб життя в режимі он-лайн	2
	3.2. Культура мережевого спілкування	2
	3.3. Самоорганізація і саморегуляція в інтернет-просторі	4
	3.4. Модульно-тематична атестація	1

**ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ
ТА ВИМОГИ ДО НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ**

10-й клас

(36 годин, рекомендовано: 2 години на тиждень)

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
Модуль 1. Людина у світі інформації (9 год.)	
<p>1.1. Мас-медіа: від gazetta до «Всесвітньої павутини».</p> <p>Ретроспектива та сучасний стан інформаційного середовища</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>описує</i> основні етапи розвитку засобів масової комунікації – від папірусів до інтернету; – <i>характеризує</i> структуру сучасної системи масової комунікації; – <i>пояснює</i> поняття «інформаційна культура», «медіакультура», місце структурних понять у системі загальної культури суспільства та особи.
<p>1.2. Розвиток інформаційного суспільства. Проблема цифрової нерівності</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>описує</i> основні характеристики інформаційного суспільства; – <i>наводить приклади</i> цифрової нерівності; – <i>пояснює</i> рівні та причини цифрової нерівності.

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
1.3. Типи соціальної інформації та медіапотреби особистості. Аналіз типів соціальної інформації	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>характеризує</i> типи соціальної інформації за критерієм істинності; – <i>уміє</i> аналізувати особливості кожного типу соціальної інформації, – <i>наводить приклади</i> типів соціальної інформації серед переглянутих медіатекстів.
1.4. Мас-медіа: ефекти і впливи. Дослідження медіа. Мас-медіа: деструктивні впливи, маніпулятивні технології	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>описує</i> основні ефекти і впливи мас-медіа на свідомість і настрої комуніканта; – <i>уміє</i> виявляти маніпулятивні технології в переглянутих медіатекстах; – <i>наводить приклади</i> маніпуляцій свідомістю та настроями, виявлені ним у конкретних теле-, радіопередачах, газетних публікаціях тощо.

Модуль 2. Візуальна та аудіовізуальна медіакультура (17 год.)

<p>2.1. Візуальна медіакультура: культурологічний, соціально-психологічний підхід.</p> <p>Візуальна медіакультура є складовою загальної візуальної культури та обумовлена медіазасобами, медіатехнологіями. Візуальний формат – основа й головний засіб візуальних, аудіовізуальних медіа. «Бачення»; «новий тип бачення» опосередкований медіапристроями.</p> <p>Візуальна медіакультура особистості: 1) медіа обізнаність й медіа імунітет, 2) медіаграмотність, 3) медіакомпетентність</p>	<p>Учень</p> <ul style="list-style-type: none">– <i>розпізнає</i> поняття «культура», «візуальна культура» «медіакультура», «візуальна медіакультура», «візуальна медіакультура особистості», «візуалізація», «бачення», «новий тип бачення»;– <i>розуміє</i> візуальний формат, візуальний образ як основу та головний засіб усіх візуальних, аудіовізуальних медіа;– <i>пояснює</i>: взаємодію візуальної, масової, медіа культур; роль візуального для людини; різницю між «дивитися» й «бачити»; «новий тип бачення».– <i>характеризує</i> основні складові візуальної медіакультури особистості;– <i>застосовує</i> елементи самоорганізації, відбору візуальної інформації;– <i>оцінює</i> себе з позиції відповідальності за візуальні медіа уподобання, тривалість індивідуальних переглядів, їх критичну/некритичну когнітивну обробку тощо.
---	--

<p>2.2. Провідні види візуальних, аудіовізуальних засобів масової комунікації.</p> <p>Медіаісторія візуальних засобів: від простого до складного.</p> <p>Фотографія, кіно, телебачення, інтернет: поняття про вид, формат, жанр провідних візуальних медіазасобів.</p> <p>Новий тип бачення, новий тип комунікації за допомогою візуальних медіазасобів. Поняття про медіаторчість: продуктивну й когнітивну.</p>	<p>Учень</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>пояснює</i> взаємодію розвитку візуальних медіазасобів із загальним технічним прогресом, війнами. – <i>характеризує</i> провідні види візуальних, аудіовізуальних засобів масової комунікації; – <i>пояснює</i> принципи дії кожного; – <i>розпізнає</i>: види (фотографія, кіно, ТБ, інтернет); формати (фотозображення, фільми, телепрограми, змішані); жанри (інформаційні, освітні, спортивні, художні...) візуальних засобів масової комунікації; – <i>наводить приклади</i> візуальних форматів, жанрів по кожному виду; – <i>характеризує</i> новий тип бачення та новий тип комунікації щодо кожного виду візуального медіазасобу, візуального медіаформату; – <i>уміє</i> створювати візуальний медіапродукт (фотографію, слайд-шоу, відео, мотиватор тощо); – <i>усвідомлює</i> себе співтворцем медіа простору.
---	---

<p>2.3. Необхідність критичного мислення у сфері візуальної медіапродукції.</p> <p>Основні види медіатехнологій: технічні (пов'язані з прийомами кожного візуального формату), змістові (теми, жанри), спеціальні (психологічного впливу).</p> <p>Необхідність критичного мислення у сфері візуальної медіапродукції</p> <p>Методи дослідження візуальної медіапродукції: за змістом й формою (дискурс-аналіз), за темами (контент-аналіз), спостереження за зміною або сталістю певного медіаконтенту (моніторинг).</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>описує</i> основні види медіатехнологій, їх специфічні особливості; – <i>наводить приклади</i> різновидів медіатехнологій, задіяних у різноманітних медіатекстах; – <i>пояснює</i> сутність «ефектів» спеціальних медіатехнологій; – <i>знає</i> основні методи дослідження (змісту й форми) візуальних медіатекстів; – <i>розуміє</i> необхідність критичного (конструктивного) мислення щодо візуальних медіатекстів й критичного ставлення до візуальної медіапродукції загалом; – <i>застосовує</i> критично-аналітичний підхід у дослідженні візуальних медіатекстів; – <i>розуміння</i> критичного стилю мислення як необхідної умови високого рівня медіакультури особистості.
<p>2.4. Схема аналізу візуальних медіатекстів.</p> <p>Алгоритм /схема аналізу: 3 етапи (сприймання, аналіз, оцінювання).</p> <p>Аналіз комерційної реклами.</p> <p>Аналіз політичної реклами.</p> <p>Аналіз соціальної реклами</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>знає</i> та <i>характеризує</i> жанри реклами; – <i>володіє навичками</i> застосування схеми аналізу візуального медіатексту; – <i>аналізує</i> форму та зміст візуального медіатексту за алгоритмом; – <i>оцінює</i> будь-який візуальний медіатекст на основі критичного аналізу, аргументації; – <i>володіє навичками</i> конструктивної комунікації під час виконання спільних завдань.

<p>2.5. Психологічний захист від непотрібної візуальної інформації.</p> <p>Поняття про власний медіа-імунітет, психологічний самозахист.</p> <p>Три типи психологічно захисної практики:</p> <p>1) відсторонення від непотрібної візуальної інформації,</p> <p>2) ретельний аналіз непотрібної візуальної інформації з відповідними висновками,</p> <p>3) креативна мисленнєва переробка, переструктурування у формат альтернативи, гумору.</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>знає</i> про необхідність розвитку в собі стійкого медіа-імунітету та умінь психологічного самозахисту; – <i>характеризує</i> різні підходи у практиці самозахисту; – <i>наводить приклади</i> застосування кожного з них; – <i>володіє навичками</i> психологічного захисту від непотрібної візуальної інформації та <i>застосовує</i> їх на практиці відповідно до різних ситуацій .
---	--

<p>2.6. Творче медіасприймання візуальних медіатекстів.</p> <p>Медіаторчість: продуктивна та когнітивна. Творче медіасприйняття.</p> <p>Аналітичний (логічний) та асоціативний (інтуїтивний) підходи творчого медіасприймання.</p> <p>Аналіз фотографічних зображень: схеми візуальної організації на площині.</p> <p>Аналіз «контррекламних» зображень: декодування процесу створення образу політика.</p> <p>Аналіз ігрових короткометражних фільмів.</p> <p>Асоціативне сприймання візуальної продукції медіа мистецтва: video-art, digital-art, science-art.</p>	<p>Учень</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>пояснює</i>: сутність кожного підходу творчого медіасприймання; – <i>визначає</i> відмінне та спільне обох підходів; – <i>характеризує</i> ментальні особливості сприймання організації візуального образу на площині; – <i>наводить приклади</i> різновидів візуальної організації на площині; – <i>аналізує</i> та <i>оцінює</i> художні візуальні медіатексти – <i>уміє</i> зробити креативні висновки щодо проаналізованого; – <i>характеризує</i> з позиції медіаторчості основні види медіамистецтва: фотографію, кіно, відео-арт, діджитал-арт, сайєнс-арт, нет-арт; – <i>уміє</i> застосувати на практиці обидва підходи; робити нестандартні, оригінальні висновки щодо переглянутого; творчо застосувати переглянуте на практиці: у навчанні, побуті, власній творчості, комунікації; – <i>уміє</i> толерантно ставитися до альтернативних думок; – <i>застосовує навички</i> конструктивної поведінки під час дискусій.
--	---

2.7. Екранна мова	<p>Учень</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>описує</i> історичну ретроспективу виникнення та розвитку екранної мови; – <i>наводить приклади</i> основних прийомів екранної мови; – <i>пояснює</i> зв'язок кіномистецтва із сучасною екранною мовою; – <i>характеризує</i> основні монтажні фрази сучасної екранної мови; – <i>уміє</i>: аналізувати екранні секвенції; виділяти шаблони монтажних епізодів; створювати екранні секвенції; створювати монтажні фрази.
2.8. Телепозначки	

<p>2.9. Аудіальна складова медіакультури</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>пояснює</i> поняття «аудіальна культура», «аудіальна культура особистості», функції аудіальної культури; – <i>характеризує</i> основні складові аудіальної культури, музичні твори, радіо передачі; – <i>уміє</i> застосовувати отримані знання в різних сферах повсякденного буття, які відображають реальне спілкування з приводу аудіального медіа продукту різними соціальними групами (друзі, сім'я, педколектив освітнього закладу) у формі обговорення, обміну інформацією, ресурсами.
--	--

Модуль 3. Медіакультура взаємодії з інтернет-реальністю (9 год.)

<p>3.1. Здоровий спосіб життя в режимі он-лайн.</p> <p>Ресурси та ризики інтернет-реальності: теоретичний аналіз.</p> <p>Адаптація людини в інтернетизованому життєвому просторі</p>	<p>Учень</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>описує:</i> неоднозначність та суперечливість ефектів впливу інтернету на людину; особливості конструктивної і неконструктивної форм адаптації в інтернетизованому життєвому просторі; психофізіологічні норми та ергономічні вимоги до діяльності з інформаційно-комп'ютерними технологіями; – <i>характеризує:</i> можливі наслідки неконструктивної взаємодії з мережевим контентом; технології та способи захисту особистості користувача під час його перебування в просторі інтернету; – <i>уміє:</i> аналізувати взаємозв'язок використання комп'ютера та ризиків порушення здоров'я кіберкористувачів; свідомо сприймати і критично тлумачити мережевий контент; ефективно, безпечно і адекватно взаємодіяти з інтернетом, відділяти реальність від її віртуальної симуляції.
--	---

<p>3.2. Культура мережевого спілкування.</p> <p>Особливості спілкування в мережі.</p> <p>Самопрезентація у віртуальному спілкуванні. Мережеві ігри.</p> <p>Природа онлайнної агресії.</p> <p>Кібербулінг і використання ІКТ для завдання шкоди іншій людині. Основні правила безпеки в інтернеті</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>описує:</i> особливості інтернет-спілкування, його специфічні властивості; особливості мотивації використання інтернету як засобу спілкування; види, форми і способи мережевого спілкування; – <i>характеризує:</i> особливості трансформації "Я" в інтернеті; специфіку управління власною ідентичністю в інтернеті; наслідки неконструктивної інтернет-комунікації; причини виникнення онлайнної агресії, поширення проявів агресивної поведінки через інтернет, соціальні мережі; – <i>пояснює:</i> основні психологічні і моральні засади безпечного спілкування в інтернеті; поняття булінгу, основні його типи та явище кібербулінгу, його характерні риси; – <i>наводить приклади:</i> способів профілактики віртуального терору, поведінкових стратегій припинення або подолання наслідків кібербулінгу.
<p>3.3. Самоорганізація і саморегуляція в інтернет-просторі.</p> <p>Особливості емоційно-вольової регуляції в інтернет-просторі.</p> <p>Самоконтроль і цілеспрямованість поведінки в інтернеті.</p> <p>Кіберзалежність як деструктивна форма поведінки в інтернеті.</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>характеризує:</i> оптимальне співвідношення емоційного і вольового компонентів у регуляції інтернет-діяльності; психологічні та психічні зміни, що відбуваються внаслідок надмірного занурення у віртуальну реальність; особливості прояву віртуальної залежності;

<p>Практикум медіаграмотного користування комп'ютером та інтернетом.</p>	<p>– <i>уміє:</i></p> <ul style="list-style-type: none">організувати робоче місце кіберкористувача;здійснювати цілеспрямований пошук інформації в інтернеті різними способами,оцінювати інформацію з погляду її організації,долучати мережеву інформацію до системи знань, які формуються у школі;раціонально планувати та ефективно використовувати власний час взаємодії з інтернетом;здійснювати експрес-оцінку рівня здоров'я та експрес-діагностику схильності до інтернет-залежної поведінки.
--	--

ОРІЄНТОВНЕ ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ КУРСУ «Медіакультура»

для основної школи

Модуль 1. Людина у світі інформації (9 год.)

Основні цілі опрацювання модулю:

- дати учням знання та уявлення про інформаційний простір суспільства й особистості; про історію виникнення, розвиток, сучасний стан та перспективи розвитку засобів масової комунікації; про інформацію, інформаційну культуру, яка обумовлює поведінку людини в інформаційному середовищі;
- дати розуміння відмінностей інформаційного суспільства від попередніх формацій, його переваг і можливостей для розвитку людини, його виклики і вимоги та сучасні особливості;
- дати знання типів соціальної інформації та розуміння інформаційних потреб особистості як основи поведінки людини в інформаційному просторі суспільства;
- сформулювати уявлення учнів про основні маніпулятивні технології, які використовуються в мас-медіа та виробити навички виявляти їх в конкретних медіатекстах.

Основне завдання, яке має вирішити медіапедагог, викладаючи теми модулю, - сформулювати уявлення про інформаційний простір суспільства й особистості; про історію виникнення, розвиток, сучасний стан та перспективи розвитку засобів масової комунікації; про інформацію, інформаційну культуру, яка обумовлює поведінку людини в інформаційному середовищі. Викладаючи новий матеріал, проводячи практичні заняття, користуйтеся не лише цими методичними порадами, а і допоміжним матеріалом та завданнями для самостійної роботи, які викладені у **«РОБОЧОМУ ЗОШИТІ курсу за вибором для учнів 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів «МЕДІАКУЛЬТУРА».**

Опірні поняття:

Журналістика –1. Професія, назва якої походить від слова «журнал» (фр. Jour – день), напочатку виникнення періодики ним часто називали й газети. Полягає в пошуку, збиранні, коментуванні, редагуванні та публікації соціально значущих новин. 2. Багатогалузева диференційована соціальна система, функціональність якої обумовлена наступним:

- Сучасне диференційоване суспільство потребує інстанцію для постійного та своєчасного самопостереження;
- Для цього необхідні професійні спостерігачі, які за допомогою власних спостережень та опису створюють медіареальність;
- Такі спостереження відбуваються як стороннє зовнішнє спостереження і характеризуються неупередженістю, об'єктивністю та достовірністю.

Індустрія медіа – галузь діяльності, пов'язана із задоволенням культурних потреб населення, що надає такі послуги, як інформація. І.М. складається з наступних видів діяльності: книгодрукування (видавництва, друкарні, книгорозповсюдження); підготовка та поширення електронних, гіпертекстових і гіперграфічних мультимедійних видань; відео, теле, кіно та радіо продакшн. У більше широкому сенсі до медіа індустрії також зараховують інформаційні центри (зокрема, агенції новин), організації, що надають інформаційні послуги та забезпечують медіакомплекси каналами зв'язку, тощо. Всі напрямки медіаіндустрії у своєму технічному забезпеченні базуються на сучасних інформаційних технологіях та характеризуються широким використанням: мережових технологій, технологій баз та банків даних і знань, різноманітним програмно - інформаційних технологій, методів і засобів обробки текстової, графічної та мультимедійної інформації, гіпертекстовими та гіперграфічними технологіями, наявністю спеціалізованого апаратно - програмного забезпечення, високошвидкісними (зокрема, оптоволоконними) каналами зв'язку, засобами захисту інформації

Інформаційна культура – сукупність усіх видів інформаційно-комунікаційної діяльності людини та суспільства; забезпечує здатність адекватно поводитися в багатоджерельному інформаційному середовищі: орієнтуватися в потоках інформації, сприймати явища та події селективно, зважаючи на власні інформаційні потреби. Складовими інформаційної культури є:

- **інтелектуальний потенціал** – певна система здібностей людини, її здатностей до активного творчого мислення, до будь-яких форм пізнання, діяльності, спілкування тощо;
- **інформаційний світогляд** – сукупність узагальнених уявлень про інформаційну сферу суспільства, її формування та механізми функціонування; особистісні переконання, які відображають, розкривають і зумовлюють духовно-практичне відношення людини до інформаційного світу;
- **інформаційний менталітет** – цілісна система соціально-духовних, емоційно-психічних, комунікативних, геополітичних, етнічних та інших способів зв'язку особистості зі своїм народом, яка надає їй можливість зрозуміти багатоаспектність глобальних інформаційних процесів;
- **інформаційно-орієнтаційна діяльність** – система взаємовідносин особистості із інформаційним довкіллям, у ході якої відбувається становлення й розвиток інформаційної культури.

Комунікант – особа чи група осіб, які передають інформацію, її отримує **комунікат**

Інформаційні технології - цілеспрямована організована сукупність інформаційних процесів з використанням засобів обчислювальної техніки, що забезпечують високу швидкість обробки даних, швидкий пошук інформації, розосередження даних, доступ до джерел інформації незалежно від місця їх розташування. В постмодерних суспільствах використання інформаційних технологій є центральним фактором економіки, основою інформаційної революції, в рамках якої можливість переробки інформації є багатством.

Медіа (від лат. media, medium - засіб, посередник). Термін, уведений канадським соціологом Г. М. Маклюеном для позначення системи масових комунікацій - технічних засобів створення, запису, копіювання, тиражування, зберігання, поширення, сприйняття інформації та обміну її між суб'єктом (автором медіатекста) і об'єктом (масовою аудиторією). Види медіа: друковані, аудіальні, візуальні, аудіовізуальні. Синонімічні поняття: мас-медіа (mass media), ЗМІ, ЗМК.

Маніпулювання -- дії, зроблені розумним об'єктом або їхньою групою, для створення бажаних для суб'єкта- маніпулятора та (отриманих на підставі вироблених дій) логічних висновків, способів мислення й придбаних рефлексів у розумного об'єкта або їхніх груп.

Маніпулятивна журналістика – прийоми в журналістиці, які використовують для «натиску» на емоційний та моральний стан людини.

Маніпуляції свідомістю -- один зі способів панування й придушення волі людей шляхом духовного впливу на них через програмування їхньої поведінки. Цей вплив спрямований на психічні структури людини, здійснюється потай і ставить своїм завданням зміну думок, спонукань і цілей людей у потрібному деякій групі людей напрямку.

Цифрова нерівність – дистанції у розвитку та використанні комунікаційних технологій між розвинутими країнами та рештою світу, між різними верствами населення всередині країни – багатими і бідними, молоддю та людьми похилого віку, здоровими порівняно з інвалідами тощо. Виникає внаслідок неоднакового технічного, економічного, соціального й ін. розвитку країн чи забезпечення населення.

1.1. Мас-медіа: від gazetta до «Всесвітньої павутини» (2 год.)

Основне цільове психологічне новоутворення: перехід від ставлення до інформаційного простору як до природного елемента повсякденного оточення – до ставлення до інформаційного поля як до створюваного людьми явища, у збагаченні якого вагомою є роль кожного користувача; усвідомлення власного внеску.

Основний зміст:

Ретроспектива і сучасний стан інформаційного середовища. Рукописні видання для масового читача в Стародавньому Єгипті та Стародавньому Римі. Українська літописна спадщина. Початки друкарства. Перші друковані газети Європи. Українські першодруки. Газетна періодика: від «Харьковского Демокрита» до «України молодої». Типи друкованих ЗМІ. Поява і розвиток аудіовізуальних ЗМІ. Від «Галактики Гуттенберга» до «Галактики Інтернет». Сучасний стан інформаційного середовища в Україні.

Задачі:

Навчальна: дати учням знання щодо історії розвитку соціальної комунікації як міжособової так і масової, про рубіжні винаходи, які визначили етапи виникнення й розвитку масової комунікації.

Розвивальна: сформувати уяву учнів щодо комунікаційного поступу людської цивілізації, особливо у найближчій перспективі. Закласти основи особистої причетності до масмедійного розвитку спільноти.

Виховна: зміцнити ставлення до засобів масмедіа як інструментів у здійсненні людиною своїх соціальних ролей.

Організація роботи: В ході першого заняття медіапедагог має пояснити учням мету і завдання курсу «Медіакультура» в цілому, дати новий матеріал по темі та пояснити методику самостійної роботи по засвоєнню теми. Значну увагу варто приділити організації та проведенню групової дискусії учнів щодо перспектив розвитку масової комунікації.

Загальні зауваги: Пізнання історії світової медіакультури учень має здійснити не стільки шляхом засвоєння інформації, скільки уявою самого процесу виникнення та розвитку системи культур особистості і системи мас-медіа. На це орієнтують творчі завдання учневі до першої теми. Рефлексивні завдання мають допомогти учневі відчувати та визначити рівні основних елементів своєї особистісної медіакультури, оволодіння медійними практиками

тощо.

Закріплюються ставлення до проблем першої теми та знання по ній на груповій дискусії. Вчителю доцільно самостійно розширити коло запропонованих питань, маючи на увазі, що йому самому в дискусії відводиться роль не тільки і навіть не стільки модератора, скільки співучасника зі своїм (відкритим для всіх!) розумінням, сприйняттям обговорюваних проблем та ставленням до них. (*медіаосвіта намагається змінити відносини між учителем і учнями, даючи їм можливість для роздумів і діалогу; медіаосвіта – це, скоріше, діалог, ніж дискусія; - Л. Мастерман, британський теоретик медіаосвіти*).

В ході занять по першій темі намагайтеся відчути, якою мірою формується у учнів відчуття власної причетності до медіасередовища та його прогресу.

Основна література:

Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід : навч. посіб. / за ред. Л. А. Найдьонової, О. Т. Баришпольця. – К. : Міленіум, 2010. – С. 13 – 66.

Рекомендована додаткова література:

Кастельс М. Галактика Інтернет: Размышления об Интернете, бизнесе и обществе / М. Кастельс ; пер. с англ. А. Матвеева. – Екатеринбург : У-Фактория (при участии Гуманитарного ун-та), 2004.

Луман Никлас. Медиа коммуникации. М.: Изд-во «Логос». 2005

Тоффлер О. Новая технократическая волна на Западе / О. Тоффлер. – М. : Прогресс, 1986.

1.2. Розвиток інформаційного суспільства. Проблема цифрової нерівності (2 год.)

Основне цільове психологічне новоутворення: уявлення про різний рівень медіаграмотності в суспільстві цифрової нерівності, прийняття норми толерантного співіснування людей з різним рівнем інформаційної культури, у тому числі в родині (профілактика зверхності в комунікації з представниками нижчого рівня і пригніченості – при спілкуванні з представниками вищого рівня).

Основний зміст:

Особливості постіндустріального суспільства, його переваги та недоліки, блага й небезпеки. Критика інформаційного суспільства. Реальна і віртуальна реальності, динаміка змін у їх співвідношенні у зв'язку зі змінами в засобах масової комунікації. Нові типи соціальних взаємовідносин та соціальної взаємодії, породжені розвитком інформаційного суспільства. Поняття комунікації та масової комунікації. Комунікаційний ланцюжок Г. Лассвелла. Виробництво медіапродукції. Творець медіатекстів та/або власник медіа. Вироблення новин. Редакційна політика. Незалежність медіа. Проблема свободи слова. Канали масової комунікації. Аудиторія масової комунікації.

Задачі:

Навчальна: дати учням знання основних концепцій інформаційного суспільства та їх критику;

Розвивальна: сформувати уяву учнів про основні вимоги, які ставить інформаційне суспільство до людини, про розвиток комунікаційних можливостей та відповідний розвиток

людського інтелекту;

Виховна: сформувати готовність молоді до здійснення своїх соціальних ролей в умовах інформаційного суспільства, до подолання проблем цифрової нерівності в особистісній діяльності.

Організація роботи: Засвоєння змісту теми вимагає активної самостійної роботи учнів: не стільки в пошуку інформації в різних джерелах, скільки – головним чином – в уявленні та осмисленні сутності інформаційного суспільства, його викликів людині, проблем цифрової нерівності. Після самостійного вивчення учнями ці проблеми радимо обговорити на групових диспутах у класі. Керуючи їх ходом намагайтеся спрямовувати розмову молоді на **особистісні аспекти** проблем, на осмислення **власної ролі** кожного у процесах розвитку інформаційного суспільства. Дайте волю фантазії молодих людей, особливо в прогнозах щодо розвитку масової комунікації в найближчі десятиліття. Та щоразу межами фантазувань має бути обговорення комунікаційних можливостей поколінь: батьків учнів, їх самих і їхніх майбутніх дітей: і як конкретних особистостей, і як представників усього людства, щоб, відтак дати учням можливість прогнозувати розвиток земної цивілізації.

Загальні зауваги: Викладаючи тему намагайтеся розширити її понятійний апарат та необхідну інформацію власними наробками.

Творчі завдання по темі орієнтують учнів на розвиток розуміння сучасних процесів в інформаційному просторі, ролі в них як особистості зокрема, так і людської цивілізації в цілому. Готуючи учнів до самостійного виконання творчих завдань намагайтеся посилити їхній самостійний розгляд проблем інформаційного суспільства використанням методу антитез, не добиваючися від дітей викінченої позиції у внутріособистісному діалозі. Нехай ця позиція формується поступово в ході виконання рефлексивних завдань, підготовки до групової дискусії «Цифрова нерівність» та участі у ній.

Загальним результатом засвоєння теми мають бути: 1) більш-менш чітка уява кожного учня щодо можливостей користування мас-медіа п'яти реально уявлених поколінь: від дідусів/бабусів учня до його майбутніх внуків; 2) відчуття власної причетності до особистісного прогресу поколінь у медіаінформаційній діяльності.

Основна література:

Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід : навч. посіб. / за ред. Л. А. Найдюнової, О. Т. Баришпольця. – К. : Міленіум, 2010. – С. 13 – 66.

Рекомендована додаткова література:

Кастельс М. Галактика Інтернет: Размышления об Интернете, бизнесе и обществе / М. Кастельс ; пер. с англ. А. Матвеева. – Екатеринбург : У-Фактория (при участии Гуманитарного ун-та), 2004.

Тоффлер О. Новая технократическая волна на Западе / О. Тоффлер. – М. : Прогресс, 1986.

1.3. Типи соціальної інформації та медіапотреб особистості (2 год.)

Основне цільове психологічне новоутворення: усвідомлення можливості самовизначення власних медіапотреб у певному їх спектрі, вироблення самозвітності щодо медіапотреб, уведення засобів моніторингу і контролю збалансованості власних потреб.

Основний зміст:

Поняття інформації та її класифікація. Соціальна інформація; типологія соціальної інформації. Правда і брехня як типи соціальної інформації. Структура інформаційних потреб суспільства та особистості. Інформаційні ніші. Явища дисбалансу в інформаційному середовищі.

Задачі:

Навчальна: дати учням знання щодо структури інформаційного середовища суспільства, типів соціальної інформації та їх призначення і способів використання;

Розвивальна: сформувати уявлення учнів щодо спектру інформаційних потреб особистості, розуміння власних медіапотреб і вміння їх формулювати; вміння відрізнити медіапотреби від бажань та забаганок («А я хочу...», «А мені подобається...» тощо),

Виховна: спрямувати інформаційні потреби молодих людей на здійснення їхніх нинішніх соціальних ролей: учнів школи, помічників для батьків, опікунів над молодшими і т.ін.

Організація роботи: Розкриття теми радимо розпочати з осмислення самого терміну «інформація» як повідомлення, сприйнятого людиною. Від сприйняття повідомлення людиною беруть початки *інформаційні процеси* в суспільстві (поширення, розповсюдження, обмін, використання інформації), *інформаційне середовище* (сфери дії інформаційних процесів, циркулювання повідомлень). Детально варто розкрити поняття соціальної інформації як сукупності знань, відомостей, даних, повідомлень про суспільство, природу, навколишній світ, які охоплюють усі галузі людської діяльності та використовуються для спілкування, управління, виробництва, пізнання, наукової та художньої творчості, виховання, освіти тощо.

Для Вашої власної інтерпретації в ході заняття по темі даємо таку типологію соціальної інформації:

- **за сферами суспільної практики** тобто за тематикою та змістом повідомлень: *економічна, політична, етична, естетична, технічна, релігійна* та ін.;
- **за рівнем узагальнення:** *наукова* – узагальнена, осмислена в процесі наукового пізнання та *емпірична* – отримувана з повсякденної людської практики;
- **за рівнем потреби в поширенні:** *особиста* – повідомлення про події в житті окремої особи та значимої для вузького кола близьких людей; *спеціальна* – переважно ділова та наукова, необхідна для здійснення формальною групою та її членами соціальних (професійних) ролей; *масова* – повідомлення, які циркулюють в усьому суспільстві, розповсюджуються засобами масової комунікації та адресуються різним верствам населення;
- **за критерієм істинності:** *істина* – інформація, яка адекватно відображує

реалії, в ній немислиме спотворення сутності явищ, подій чи фактів; **правда** – виклад подій у розумінні комуніканта з переконанням, вірою в достеменність викладу; **брехня** – навмисне з метою маніпулювання чиеюсь свідомістю та настроями спотворення суті явищ, подій чи окремих фактів.

Дайте завдання для самостійної роботи, зокрема такі:

- Охарактеризувати типи соціальної інформації за критерієм істинності;
- Проаналізувати особливості кожного типу соціальної інформації;
- Навести приклади типів соціальної інформації із проглянутих за останній тиждень медіа-текстів, опублікованих в радіо,-телепередачах чи газетах.

Зібраний учнями самостійно матеріал доцільно обговорити на класному занятті.

Завдання № 1: Аналіз типів соціальної інформації

Мета заняття: закріпити знання про типи соціальної інформації та сформувані уявлення про міру задоволення інформаційних потреб.

Хід заняття: обговорення типів соціальної інформації за критеріями істинності, достеменності та логічної упорядкованості на основі домашнього аналізу: а) номера газети; б) програми телепередач один з каналів на один день; в) однієї телепередачі цього ж каналу.

Загальні зауваги: Творчі завдання теми інтенсивніше ніж попередні орієнтують учня на дослідницький характер зхасвоєння курсу «Медіакультура». Основне завдання вчителя, на наш погляд, полягає в тому, щоб стати не лише наставником учня в його дослідницькій роботі, а й активним співучасником, граючим тренером (як у спорті), що не лише розширює знання вчителя, а й посилює його позиції медіапедагога. (**«Медіаосвіта – особлива галузь. Знання не просто передаються учителями або «відкриваються» учнями. Тут домінують критичне дослідження і діалог, в ході яких нові знання активно набуваються педагогами і учнями.»** – Л.Мастерман). Тому поставте завдання на самостійний аналіз телепередач або/та інтернетповідомлень спочатку собі а зати́м і учням. Схему аналізу повідомлень мас-медіа розшифруйте наступним чином: **хто?** – автор повідомлення, його соціальний статус, чиї інтереси обстоює, кому належить канал; **що?** – зміст повідомлення, розстановка акцентів, на які сюжети чи ідеї педалює автор; **кому?** – на яку аудиторію розрахована публікація; **навіщо?** – яку мету переслідує комунікант, якого ефекту хоче досягти.

Рефлексивні завдання спрямовані на виявлення інформаційних і комунікативних потреб шкільної молоді. Аналіз письмових відповідей в «Робочому зошиті» дасть медіапедагогові можливість орієнтуватися в уявленнях учнів щодо своїх медіапотреб та ступеню їх задоволення.

Розгляд теми також передбачає групову дискусію, в якій узагальняться уявлення учнів щодо своїх медіапотреб, а також позиції стосовно правдивості отримуваної інформації. Як і в попередніх темах орієнтуємо на залучення батьків до аналітично-дослідницької роботи учнів. (**Медіаосвіта встоує в себе стосунки між батьками, професіоналами в галузі медіа та педагогами** – Л.Мастерман).

Основна література:

Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід : навч. посіб. / за ред. Л. А. Найдьонової, О. Т. Барішпольця. – К. : Міленіум, 2010. – С. 32 – 44.

Рекомендована додаткова література:

Исследуем ложь. Теории, практика обнаружения / под ред. Майкла Льюиса, Керолин Саарни ; [пер. с англ.] – СПб. : Прайм-ЕВРОЗНАК, 2004.
Тарасов А. Н. Психология лжи / А. Н. Тарасов. – М. : Книжный мир, 2005.

1.4. Мас-медіа: ефекти, впливи, технології (2 год.)

Основне цільове психологічне новоутворення: відчуття захищеності від імовірних інформаційних маніпуляцій внаслідок свідомого прийняття рішення та встановлення власних медіафільтрів.

Основний зміст:

Мас-медіа: ефекти культивування і моделювання. Деструктивні впливи, маніпулятивні технології. Різновиди маніпулятивних технологій, застосовуваних мас-медіа. Масове спілкування та основні механізми впливу на особу і спільноти. Масове наслідування як штучно сформований різновид поведінки. Масовокомунікаційне зараження (запалення). Масовокомунікаційне навіювання. Масовокомунікаційна маніпуляція. Масовокомунікаційна регуляція та саморегуляція. Мета і способи досліджень медіа. Рейтинги телеперегляду, методика їх побудови. Поняття «текст», його види. Текст медіа. Кількісний і якісний аналіз текстів. Приклади використання контент-аналізу (демонстрація даних).

Задачі:

Навчальна: дати учням знання щодо процесу поширення інформації в суспільстві не лише як журналістської творчості, а і як використання технологій з метою маніпулювання свідомістю та настроями людей;

Розвивальна: формувати навички молоді у виявленні маніпулятивних прийомів в конкретних теле-, радіопередачах, газетних публікаціях, повідомленнях в інтернеті тощо; виробляти звички ***постійного*** критичного аналізу медіапродукції;

Виховна: формувати громадянську позицію активного свідомого учасника суспільного інформаційного процесу.

Організація роботи: Четверта тема є основною темою модулю. Їй слід приділити найбільше уваги та часу, адже в ній має бути розкрита сутність сучасного функціонування людини в медіасередовищі: складнощі, особливості, здатність вільно орієнтуватися, користуватися благами інформаційного середовища для розвитку своєї особистості, уникати шкідливого впливу, для чого знати основні маніпулятивні технології, що використовуються в сучасних засобах масової інформації.

Тема вимагає великої самостійної роботи учня не лише в ознайомленні з відповідними літературними джерелами а й, головним чином, в аналізі медіатекстів: газетних публікацій, теле-, радіопередач, новин та коментарів з інтернету іт.ін. Тому радимо дати учням завдання

добре запам'ятати кілька маніпулятивних технологій і пам'ятаючи основні їх прийоми, продивитися під цим кутом зору телепередачі протягом останнього тижня; описати основні ефекти і впливи мас-медіа на свідомість і настрої комуніката, які вдалося виявити у проглянутих передачах, газетних публікаціях та підготувати доповідь на практичне заняття в класі по маніпулятивних технологіях у засобах масової комунікації.

На практичному занятті в класі радимо обговорити виявлені учнями випадки застосування в телепередачах маніпулятивних технологій, зацікавлюючи учнів у *постійному щоденному* аналізі медіапродукції.

Завдання № 2: диспут «Медіавпливи»

Мета: сформувати уявлення учнів про різновиди ефектів та механізми впливу мас-медіа на свідомість і поведінку людини. Демонстрація способів конструктивної взаємодії в ході спілкування представників різних поглядів.

Хід проведення: дві доповіді учнів та їх обговорення. Теми доповідей:

1. Позитивні ефекти і впливи.
2. Негативні ефекти і впливи.

Завдання № 3: Дослідження медіа

Мета заняття: ознайомлення з механізмами саморегуляції інформаційного простору та деякими доступними способами його дослідження.

Хід заняття: розгляд даних вимірювання телерейтингів. Обговорення чинників популярності та причин непопулярності передач, каналів.

Проведення елементів контент-аналізу матеріалів преси на ділову або політичну тематику.

Загальні зауваги: В ході засвоєння теми дослідницька робота медіапедагога і учнів досягає апогею. І вчитель, і учні мають знайти в інтернеті описи маніпулятивних технологій, які застосовуються в засобах масової інформації. Знання цих технологій слід застосувати для аналізу сважих медійних повідомлень. По тому кожен учень має підготувати коротеньку доповідь з аналізом застосування маніпуляцій свідомості й настроями, акцентуючи при цьому на способах протистояння їм. Важливо мобілізувати життєвий досвід, морально-етичні принципи, надбані самими учнями, формуючи в такий спосіб не лише критичне мислення а й критичну самостійність підлітків. (*Медіаосвіта складається з «практичної критики» і «критичної практики»* - Л. Мастерман)

Основна література:

Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід : навч. посіб. / за ред. Л. А. Найдьонової, О. Т. Барішпольця. – К. : Міленіум, 2010. – С. 140 – 156.

Рекомендована додаткова література:

Брайант Д. Основы воздействия СМИ / Д. Брайант, С. Томпсон ; пер. с англ. В.В. Кулебы и Я. А. Лебедеко. – М., 2004.

Исследуем ложь. Теории, практика обнаружения / под ред. Майкла Льюиса, Керолин Саарни. – СПб., 2004.

Кара-Мурза С. Г. Манипуляция сознанием / С. Г. Кара-Мурза. – М. : Алгоритм, 2000.

Павлюк Л. Знак, символ, міф у масовій комунікації/ Л. Павлюк. – Львів : ПАІС, 2006.

Тарасов А. Н. Психология лжи / А. Н. Тарасов. – М., 2005.

Електронні джерела:

Сайт «Медіаграмотність» (<http://mediaosvita.com.ua>). Його матеріали допомагають кожному краще зрозуміти суть медіа, навчитися критично ставитися до медійного контенту, відрізняти якісну та правдиву інформацію, виявляти маніпулятивні спроби впливати на громадську думку. А ще багато корисного можна знайти на інших українських сайтах:

<http://stopcensorship.wordpress.com>

<http://www.internews.ua>

<http://www.telekritika.ua>

<http://www/cje.org.ua>

Google: «Маніпулятивні технології ЗМІ», «Маніпуляції свідомістю»

1.5. Атестація за тематичним модулем «Людина у світі інформації» (1 год.)

Контрольні запитання до модулю в цілому:

Якими якостями характеризується медіакультура суспільства?

Яке місце посідає медіакультура особистості в системі інформаційної культури, комунікативної та загальної культури людини?

Інформація і факт – це те саме чи ні? Як ці поняття розкриті в тлумачних словниках?

Які складові інформаційного процесу? З чого він починається?

Що таке інформаційне середовище?

Чи легко ти відрізняєш правду від брехні в міжособовому спілкуванні? А чи, навпаки, тебе легко «провести»?

Серед опірних понять теми є визначення інформаційної кризи. Чи можеш ти сказати щось подібне про себе? Що саме?

Чого тобі бракує для адекватного й повного сприйняття інформації ЗМК?

Чи здатен ти розрізнити в повідомленнях засобів масової комунікації три основні різновиди інформації: істину, правду і брехню?

За якими ознаками це тобі вдається виявити?

Які з кожного різновидів інформації ти стрічав протягом останнього тижня в повідомленнях засобів масової комунікації?

Які маніпулятивні технології ти знаєш досконально?

Які прийоми маніпуляції свідомістю та настроями ти помічаєш найчастіше?

Модуль 2. Візуальна та аудіовізуальна медіакультура (17 год.)

Основні цілі опрацювання модулю:

- формування в учнів візуальної медіакультури;
- розвиток універсальних здатностей до критичного мислення та творчого сприймання;
- розвиток здатностей щодо практичного застосування знань, навичок, умінь з візуальної медіакультури у будь-яких сферах і у комунікації зокрема;
- формування незалежного критичного ставлення до медіареальності ;
- стимулювання розвитку творчого медіасприймання та творчого ставлення до медіареальності й життя у цілому.

2.1. Візуальна медіакультура: культурологічний, соціально-психологічний підхід

(2 год.)

Основне цільове психологічне новоутворення: усвідомлення ролі візуальної культури й медіакультури зокрема у власному повсякденному житті; суб'єктивне долучення до навчальної інформації як потрібної «тут і тепер», а не колись «потім», у дорослому житті; прагнення бути візуально медіакультурною людиною.

Основний зміст:

Візуальна медіакультура є складовою загальної візуальної культури та обумовлена медіазасобами, мультимедійними технологіями. Візуальний формат – основа й головний засіб візуальних, аудіовізуальних медіа. Поняття про медіакультуру та її візуальну складову. Культурологічна, соціально-психологічна складові візуальної медіакультури як взаємодія візуальної, масової та медійної культур. Психологічним аспектом візуальної медіакультури є візуальна медіакультура особистості: 1) медіаобізнаність й медіаімунітет, 2) медіаграмотність, 3) медіакомпетентність людини. «Новий тип бачення» людини як: сприйняття візуальної інформації через екранні медіа; «комунікація без слів» між інформаційно й візуально насиченим медіатекстом та змістом свідомості глядача; здатність вбачати у візуальній медіапродукції більше, ніж зображено.

Задачи:

Навчальна: пояснити роль візуального для людини; ознайомити учнів з поняттями «культура», «візуальна культура», «візуальна медіакультура», «візуальна медіакультура особистості», зокрема у культурологічному, соціально-психологічному аспекті; надати знання про рівні особистісної медіакультури.

Розвивальна: стимулювати мотивацію учнів на засвоєння нової галузі знань, бажання бути медіакультурною людиною.

Виховна: формування свідомого ставлення до інформації загалом й візуальної медіаінформації зокрема, формування медіакультурного глядача.

Організація роботи:

Інформаційний матеріал викладається за умов фронтального способу організації учнів й супроводжується візуальною презентацією теми, в якій надаються основні визначення опорних понять. Міні-лекція має триватиме до 10 хв.

Завдання № 1: «Вдосконалення» рисунка «Візуальна медіакультура» доцільно виконувати невеличкими групами, наприклад, «робота у парі».

Після виконання завдання пропонується коротке обговорення з метою закріплення лекційного матеріалу та виявлення найбільш цікавих/творчих «знахідок».

Завдання № 2: Графічне, змістове доповнення малюнку «Візуальна медіакультура особистості» як закріплення отриманої інформації може здійснюватися як «у парах», так й «індивідуально» за бажанням дітей. Окремо можна намалювати власну версію.

Завдання № 3. Заповнення Таблички здійснюється у Робочому зошиті кожним учнем як закріплення лекційного матеріалу. Її також можна використати як додатковий діагностичний матеріал на виявлення знань учнів щодо візуальної медіакультури індивіда та її рівнів прояву. Для цього треба заповнити Табличку на першому занятті в зошиті й на останньому занятті наприкінці міні-курсу – на окремо роздрукованому бланку. Порівняння заповнених таблиць по кожному учню може надати медіапедагогу додатковий матеріал для оцінювання його знань з даної теми.

(Варіант заповненої таблицьки для вчителя знаходиться у Візуальних презентаціях 2.1.)

Рефлексивне завдання з використанням таблицьки на с. 24: виконується учнями індивідуально передусім з метою самооцінки свого рівня візуальної медіакультури за його складовими: власною системою цінностей, способами когнітивної обробки візуальної інформації, здатності застосовувати сприйняте на практиці.

Психологічні коментарі:

Індивідуально психологічний підхід: донести до кожного учня думку про те, що: 1) існування в інформаційному суспільстві, тотально опосередкованому медіа й візуальними зокрема, *вимагає від кожного бути медіакультурною людиною;* 2) мінливий, швидкоплинний світ сучасних технологій потребує від людини *постійного підвищення своєї медіакультури протягом усього життя;* 3) усі, хто вибрав курс «Медіакультура», зробили дуже *правильний і розумний вибір.* Крім того, вивчати й досліджувати візуальну медіакультуру буде не лише корисно, але й вельми цікаво.

Головне для візуального медіапедагога – *замотивувати кожного учня* на засвоєння курсу, викликати цікавість до предмету з першого заняття.

Соціально-психологічний підхід: курс візуальної медіакультури хоча й цікавий, водночас є складним і засвоїти його як треба самотужки – дуже складна справа. Саме тому переважна більшість досліджень, завдань, вправ буде реалізуватися у колективному форматі: учні мають налаштуватися на спільну діяльність, доброзичливість, позитивну комунікацію одне з одним. До того ж, багато чому вони навчаться від педагога, а дечому можуть навчити його самого. Бо не є секретом ні для кого, що сучасні діти можуть бути краще обізнані з «медіатехнікою», швидше відшукати у мережі потрібне, натомість як вчитель знає предмет і має життєвий досвід.

Під час виконання перших двох завдань: можна запропонувати дітям самим обирати пари/групи за власним бажанням.

Психологічна задача педагога – налаштувати учнів на конструктивну комунікацію у процесі навчання.

Основна література:

Череповська Н.І. Візуальний аспект медіакультури – відео культура. – С. 83-99 / Медіа культура особистості: соціально-психологічний підхід: Навчальний посібник / О.Т.

Баришпольця, Л.А. Найдьонова, Г.В. Мироненко та ін.; За Ред. Л.А. Найдьонової, О.Т. Баришпольця. – К.: Міленіум, 2009.

Візуальна медіакультура: культурологічний і соціально-психологічний аспекти. Теоретичний блок: Розділ 1 / Череповська Н.І. Медіакультура та медіаосвіта учнів ЗОШ. – К.:

Видавництво «Шкільний світ», 2010. – С. 5-13

Концепція впровадження медіа-освіти в Україні // Освіта 2010 (7-14 липня). – № 32. – С. 3-4.

Череповська Н.І. Візуальна презентація до Модуля 2 «Візуальна медіакультура»: 2.1.

Візуальна медіакультура.

Рекомендована додаткова література:

Винтерхофф-Шпурк П. Медиапсихология. Основные принципы: пер. с нем. / Петер Винтерхофф-Шпурк. – Х. : Гуманитарный Центр, 2007.

Маклюэн М. Понимание медиа: внешние расширения человека / М. Маклюэн. – М. : Жуковский, 2003.

Розин В. М. Визуальная культура и восприятие. Как человек видит и понимает мир. – Изд. 2-е / В. М. Розин. – М. : Едиториал УРСС, 2004.

Харрис Р. Психология массовых коммуникаций / Р. Харрис. – СПб. : Прайм-ЕВРОЗНАК, 2001.

2.2. Провідні види візуальних, аудіовізуальних засобів масової комунікації (2 год.)

Основне цільове психологічне новоутворення: розуміння медіаісторії як культурно-історичної тенденції розвитку медіазасобів – передумови становлення інформаційного суспільства, усвідомлення себе представником цього суспільства, співтворцем інформаційного простору й медіаторцем зокрема.

Основний зміст:

Зображення – основа й головний засіб візуальних, аудіовізуальних медіа. Історія візуальних, аудіовізуальних засобів масової інформації у медіаторчому та комунікаційному вимірах. Візуальні протомедіа за принципом відтиску зображення (стародавні печатки, гравюра, друковані зображення) та за принципом оптичних ілюзій (камера-обскура, магічний ліхтар, стробоскоп).

Фотографія: принцип зображення як світлопис, види, досягнення та ін. Кінематограф: принцип персистенції, фільм як кінематографічний продукт, його різновиди, внесок кінематографа в загальну культуру.

Телебачення: принцип дії, теорія інформації/комунікації, принцип персистенції, вплив телебачення на життя людини.

Інтернет: універсальний вид візуального, аудіовізуального мультимедійного засобу комунікації.

Поняття про вид (фотографія, кінематограф, ТБ, інтернет), формат (фотозображення, фотокартинка; фільм; телепрограма; універсальний змішаний), жанр (тема, зміст кожного

окремого формату) провідних візуальних медіазасобів; розуміння умовностей/особливостей візуальних медіатекстів різного формату.

Новий тип бачення, новий тип комунікації по кожному виду візуальних медіа.

Поняття про медіаторчість, яка у сфері візуальних ЗМК є не лише творенням нових медіазасобів та різноформатних медіатекстів, а й творенням нових типів бачення та нових типів комунікації людини.

Здатність людини до візуальних оптичних ілюзій як природна передумова візуальних технічних ілюзій – ілюзорного сприймання технічних кодів (плям, картинок у русі, смуг, пікселів тощо).

Задачі:

Навчальні: дати загальні знання з медіаісторії, уявлення про новий тип сприймання та новий тип комунікації, породжені візуальними, екранними медіазасобами; представити провідні види візуальних медіазасобів, їх принципи дії (узагальнено); дати уявлення про види, формат, жанри візуальних медіатекстів; дати уявлення про медіаторчість.

Розвивальні: розвивати пізнавальний інтерес до феномену візуальних медіа; розвивати увагу під час тривалого перегляду медіатекстів; орієнтувати на обов'язкову рефлексію почуттів, думок від переглянутого.

Виховні: на підставі розпізнавання видів, форматів, жанрів візуальних медіатекстів, їх уважного сприймання та подальшої рефлексії переглянутого, формувати вибіркового підхід до медіапродукції, свідоме ставлення до медіапереглядів.

Організація роботи:

Лекція у супроводі візуальної презентації здійснюється за умов фронтального способу організації учнів.

Виконання завдань №№ 1-7 можна організувати як методом роботи «у парах» або невеличкими групами по 3-4 учні, так й індивідуально – за бажанням дітей. Результати кожного виконаного завдання мають обговорюватися класом.

Виконання рефлексивних завдань можна планувати як домашні.

Психологічні коментарі:

Індивідуально психологічний підхід: підбадьорювати невпевнених, «слабких» учнів при кожній нагоді, під час їх відповідей, висловлювань, залучати до спільних обговорень. Вчитель, як модератор коротких обговорень, може тактовно підводити, спрямовувати до потрібних висновків.

Особлива задача для медіапедагога – психологічна: *кожен з дітей має вийти з заняття «у позитиві»*, будучи схваленим, підтриманим, більш впевненим, зацікавленим тощо. Предмет

візуальна медіакультура має відрізнятися від інших шкільних предметів саме особливим, психологічним комфортом, приязним ставленням усіх комунікантів одне до одного.

Соціально-психологічний підхід: робота у парах, невеличких групах надає змогу учням радитися між собою, бути сміливішими у своїх припущеннях, здогадках, а також надає їм впевненості та формує комунікаційні навички.

Основна література:

Медіаісторія: візуальні засоби масової комунікації. Теоретичний блок: Розділ 2. / Череповська Н.І. Медіакультура та медіаосвіта учнів ЗОШ. – К.: Видавництво «Шкільний світ», 2010. – С. 14-52.

Череповська Н.І. Засоби масової комунікації. – С. 379-388 / Медіа культура особистості: соціально-психологічний підхід: Навчальний посібник / О.Т. Баришполец, Л.А. Найдьонова, Г.В. Мироненко та ін.; За Ред. Л.А. Найдьонової, О.Т. Баришпольця. – К.: Міленіум, 2009.

Череповська Н.І. Візуальна презентація до Модуля 2 «Візуальна та аудіовізуальна медіакультура»: 2.2. Провідні візуальні медіазасоби.

Рекомендована додаткова література:

Винтерхофф-Шпурк П. Медиапсихология. Основные принципы: пер. с нем. / Петер Винтерхофф-Шпурк. – Х. : Гуманитарный Центр, 2007.

Даниель С. М. Искусство видеть. О творческих способностях восприятия, о языке линий и красок и о воспитании зрителя / С. М. Даниель. – Ленинград : Искусство, 1990.

Киттлер, Ф. Оптические медиа: Берлинские лекции 1999 г. Пер. с нем. О. Никифорова, Б. Скуратова. – М.: Логос, 2009. – 272 с.

Маклюэн М. Понимание медиа: внешние расширения человека / М. Маклюэн. – М. : Жуковский, 2003.

Розин В. М. Визуальная культура и восприятие. Как человек видит и понимает мир. – Изд. 2-е / В. М. Розин. – М. : Едиториал УРСС, 2004.

Харрис Р. Психология массовых коммуникаций / Р. Харрис. – СПб. : Прайм-ЕВРОЗНАК, 2001.

Електронні джерела:

«Дух фотографії», перша серія / «The Spirit of Photography»: т/ф, 5 серій, виробництво BBC, Велика Британія

2.3. Необхідність критичного мислення у сфері візуальної медіапродукції (1 год.)

Основне цільове психологічне новоутворення: розуміння багатозначності співвідношення технології і особистості у сфері візуальної медіапродукції, розуміння необхідності критичного (конструктивного) ставлення до візуальних медіатекстів та визначення своєї позиції як людини, здатної до критичного мислення в цій сфері.

Основний зміст:

Поняття про медіатехнології. Їх основні види: технічні (пов'язані з прийомами кожного візуального формату), змістові (теми, жанри), спеціальні (психологічного впливу). Психологічні «ефекти» та їх сутність. Необхідність розвитку критичного мислення у сфері візуальної медіапродукції як формування індивідуального медіаімунітету.

Задачі:

Навчальні: надати знання про інформаційно-психологічний вплив на свідомість людини у постіндустріальну добу в умовах інформаційного суспільства; визначити основні види медіатехнологій як: технічних, змістових, спеціальних – психологічних; ознайомити з основними «прийомами», «ефектами». Підвести до розуміння необхідності розвитку критичного мислення у кожної людини. Дати поняття про медіатекст та пояснити суть методів дослідження візуальних медіатекстів – медіадосліджень; способи здійснення медіадосліджень: контент-аналіз, дискурс-аналіз.

Розвивальні: стимулювання розвитку критичного мислення.

Виховні: формування автономного (унезалежного) ставлення до будь-якої інформації й до візуальної медіапродукції зокрема.

Організація роботи:

Лекція у супроводі візуальної презентації здійснюється за умов фронтального способу організації учнів.

Виконання завдання №1, спрямованого на визначення психологічної сутності медіа «ефектів», здійснюється як закріплення фрагменту лекційного матеріалу. Виконання можна організувати методом роботи «у парах» або невеличкими групами по 3-4 учні; результати обговорюються усім класом.

Виконання завдання № 2 на виявлення емоційного забарвлення телеконтентів планується як домашнє; попередньо проводиться детальний інструктаж. Організація: фіксацію контенту новин, аналіз його емоційного забарвлення можна здійснювати, як індивідуально, «парами», так і невеличкими групами.

Результати спільно обговорюються перед початком наступного заняття.

Завдання № 3 виконується індивідуально.

Рефлексивні завдання виконуються вдома. Їх результати також бажано обговорити у класі.

Дискусія «Медіатехнології: їх ресурси та ризики». Орієнтовні запитання: До якого виду відносяться медіатехнології: до матеріального чи інформаційного продукту? Психологічна сутність «приймів», «ефектів». Приклади. Обґрунтувати тезу «людина повинна мати розвинене конструктивне критичне мислення загалом й у галузі візуальної медіакультури зокрема». Різниця між критичним мисленням, критичним ставленням та критиканством? А що є спільного в цих когнітивних стратегіях? Як часто ви піддаєте аналізу те, що переглядаєте? Якщо ви аналізуєте медіатексти, то з якою метою? Який спеціальний «ефект» найбільше впливає на тебе особисто? А який найбільше впливає на твоїх друзів, батьків? Приклади. Інші ефекти, які ще не згадувались. Що ти набуваєш, коли аналізуєш медіатекст, що втрачаєш, як ти це відчуваєш?

Психологічні коментарі:

Індивідуально психологічний підхід: нині «головна задача цивілізації – навчити людину мислити» є актуальною як ніколи. Необхідно донести до свідомості кожного учня: сьогодні критично мислити – це не лише корисно, а й край необхідно. Настановлювати учнів на бажання розвивати якість критичного мислення.

Соціально-психологічний підхід: організація учнів під час виконання завдань «у парах» іноді потребує заміну напарника. Це має сенс робити тоді, коли вчитель відчуває, що для деяких «пар» необхідно розширити досвід комунікації з іншими дітьми, «оновлюючи» склад усталених «груп».

Під час проведення дискусії вчитель повинен не лише керувати / модерувати процесом, а й спрямовувати учнів на коректні висловлювання, спонукати до пошуків неагресивних аргументів, альтернатив, формувати толерантне ставлення до протилежних думок, тобто, оптимізувати комунікацію.

Основна література:

Медіатехнології. Теоретичний блок: Розділ 3 / Череповська Н.І. Медіакультура та медіаосвіта учнів ЗОШ. – К.: Видавництво «Шкільний світ», 2010. – С. 53-60.

Дослідження ЗМК. Медіадослідницький блок: Розділ 1/ Череповська Н.І. Медіакультура та медіаосвіта учнів ЗОШ. – К.: Видавництво «Шкільний світ», 2010. – С. 61-71.

Череповська Н.І. Медіатехнології: інформаційно-психологічний вплив ЗМК С.389-398 / Медіа культура особистості: соціально-психологічний підхід: Навчальний посібник / О.Т. Барішпольця, Л.А. Найдюнова, Г.В. Мироненко та ін.; За Ред. Л.А. Найдюнової, О.Т. Барішпольця. – К.: Міленіум, 2009.

Череповська Н.І. Візуальна презентація до Модуля 2 «Візуальна та аудіовізуальна медіакультура»: 2.3. Критичне мислення.

Рекомендована додаткова література:

Пометун О.І., Пилипчатіна Л.М., Сущенко І.М., Баранова І.О. Основи критичного мислення: Навчальний посібник для учнів старших класів загальноосвітньої школи. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010. – 216 с.

2.4. Схема аналізу медіатекстів.

Медіадослідження: аналітичні заняття (3 год.)

Основне цільове психологічне новоутворення: досвід проведення аналізу візуального медіатексту, усвідомлення доступності навички декодування візуального тексту, засвоєння запропонованої схеми аналітичних дій.

Основний зміст:

Роль критичного мислення в сучасному інформаційному просторі і медіареальності. Алгоритм дослідження візуальних медіатекстів. Основні етапи: уважне медіасприймання, критичний аналіз, оцінювання. Поняття аргументації, структура аргументу. Реклама, основні види за змістом: комерційна, політична, соціальна, інформаційна. Провідна функція кожного виду реклами.

Задачі:

Навчальні: надання знань щодо алгоритму критичного аналізу у дослідженні візуальних медіатекстів рекламного змісту та окремих мисленнєвих операцій: аналіз, інтерпретація, аргументація, оцінювання тощо; надання знань щодо основних видів реклами, їх сутності, жанри комерційної реклами.

Розвивальні: стимулювання розвитку навичок критичного мислення у практичній діяльності аналізу візуального медіатексту; розвиток вміння аргументовано оцінювати візуальний медіатекст.

Виховні: продовження формування автономного ставлення до будь-якої інформації й медіавізуальної зокрема, а також виховання вміння коректно висловлювати свою думку, толерантно ставитися до протилежних думок інших.

Організація роботи:

Міні-лекція здійснюється за умов фронтального способу організації учнів у супроводі візуальної презентації.

Схему аналізу (алгоритм розумових дій) бажано мати в наочному варіанті для всього класу (на дошці/екрані). Одне-два рекламних зображення бажано «дослідити» (проаналізувати) разом усім класом за етапами. Вчитель не лише модерує процес, а й виконує роль дослідника.

Виконання запропонованих у темі завдань можна організувати так:

а) аналіз рекламного зображення – «у парах»; б) аналіз рекламних відеороликів – у групах або фронтальним способом.

Варіації для групової організації: кожна група може аналізувати якийсь один план медіатексту. Наприклад: одна група аналізує сюжетну лінію, друга – музичне оформлення, вербалізацію, інша – задіяні Образи, ще інша – технічні прийоми, спеціальні технології.

Результати кожного виконаного завдання мають обговорюватися класом. Інший приклад: одна група аналізує медіатекст з культурологічної позиції, друга – з позиції представленої комунікації задіяних персонажів, інша – оцінює художній, образний аспект, ще інша – ймовірний/очікуваний вплив на глядача тощо.

Виконання завдань «відкритого» – творчого типу (за №№ 3,4) можна планувати як домашні. Однак їх результати необхідно також обговорити перед наступним заняттям.

Психологічні коментарі:

Індивідуально психологічний підхід: критичне мислення, критичне ставлення до медіапродукції й візуальної зокрема червоною стрічкою пронизує весь медіаосвітній курс.

Розвиток здатності критично мислити – має стати пріоритетною задачею для кожного учня.

Вчитель має формувати у кожного учня психологічну готовність критичного ставлення не

лише до медіареальності, а й до життя у цілому. Спрямовувати учнів на те, щоб аналітичне, критичне ставлення стало суттєвою складовою їх світоглядних позицій. Це надасть кожній особистості підґрунтя для опору від небажаних впливів, маніпуляцій з боку інших, забезпечить їй незалежність від медіа рабства: не стати тим самим «пиплом», який «хаває» лише те, що дають йому «медіа хазяї».

Соціально-психологічний підхід: медіадослідження мають проходити у дружньому, психологічно комфортному середовищі, у форматі невеличких груп. Усе це разом сприятиме впевненості дослідників, сміливості у їх судженнях, висновках, налагодженні комунікаційних навичок.

Плануючи медіадослідницькі групи з метою виявлення окремих аспектів медіатексту, педагогу бажано формувати їх, так би мовити, однієї «вагової категорії», одночасно враховуючи побажання самих учнів.

Основна література:

Світ реклами. Медіадослідницький блок: Розділ 3 / Череповська Н.І. Медіакультура та медіаосвіта учнів ЗОШ. – К.: Видавництво «Шкільний світ», 2010. – С. 77-85

Череповська Н.І. Візуальна презентація до Модуля 2 «Візуальна та аудіовізуальна медіакультура»: 2.3. Критичне мислення; 2.4. Реклама.

Рекомендована додаткова література:

Голядкин Н. А. Творческая телереклама : учеб. пособ. для студ. вузов / Н. А. Голядкин. – М. : Аспект Пресс, 2005.

Пометун О.І., Пилипчатіна Л.М., Сущенко І.М., Баранова І.О. Основи критичного мислення: Навчальний посібник для учнів старших класів загальноосвітньої школи. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010. – 216 с.

Психология в рекламе / Под ред. канд. психол. наук П.К. Власова/ 2-е издание, дополненное, переработанное, исправленное.- Х.: Изд-во Гуманитарный Центр, 2007, 2007. – 320 с.

Харитонов М.В. Реклама и PR в массовых коммуникациях. – СПб.: Речь, 2008. –198 с.

2.5. Психологічний захист від непотрібної візуальної інформації (1 год.)

Основне цільове психологічне новоутворення: набуття медіа-імунітету щодо суб'єктивно непотрібної/ маніпулятивної візуальної медіаінформації, яка «нав'язана» ззовні.

Основний зміст:

Психологічний захист від непотрібної візуальної інформації. Прийоми психологічного самозахисту: «відсторонення», «аналіз», «переробка» непотрібної візуальної інформації.

Вправи на дистанціювання: методика «Антиреклама», вправи «Біла фарба», «Стоп образ».

Вправи на ретельний аналіз форми та змісту візуального медіазображення.

Вправи креативної мисленнєвої переробки маніпулятивної візуальної медіаінформації.

Задачі:

Навчальні: надання знань учням про те, що не кожна інформація є потрібною, а деяка, «нав'язана» ззовні, навіть потребує від людини застосування вмінь психологічного самозахисту; розкриття суті різних видів психологічного самозахисту: відсторонення, критичний аналіз, креативне переосмислення.

Розвивальні: розвивати когнітивні уміння психологічного самозахисту щодо непотрібної візуальної інформації; стимулювати розвиток цих умінь до рівня внутрішнього автоматизму.

Виховні: формувати в учнів свідоме ставлення до непотрібної візуальної медіаінформації, формувати психологічну готовність щодо «зустрічі» з нею; спрямовувати школярів не лише на попередню фільтрацію такої інформації, а й на самообмеження її сприйняття.

Організація роботи:

Інформаційна частина реалізується за умов фронтального способу організації учнів.

Виконання завдань можна організувати наступним чином:

1) завдання № 1 методика «Антиреклама», спрямована на відсторонення від непотрібної інформації можна виконувати у такій послідовності: а) кожне підготовлене зображення педагог показує на екрані усім учням (1-1,5 секунди); б) учні відразу індивідуально записують свої асоціації у зошит (до 30 секунд); в) на підставі асоціацій, що виникли до кожного зображення, учні утворюють нові образно-сміслові конструкти, дають їм назву; г) озвучування вигаданих версій; перемагає версія (версії), яка за своїм змістом є найбільш віддаленою від змісту запропонованого зображення. (Найбільш придатним матеріалом є фотозображення комерційної реклами, як яскравої та повсюдної).

Наступні дві вправи виконуються кожним учнем індивідуально.

Вправа «Біла фарба» спрямована не стільки на уникнення негативного образу, який потрапив до свідомості, скільки на його мисленнєве «знищення» за допомогою уявної білої фарби. Інструкція: «Закрийте очі, пригадайте неприємний для вас візуальний образ, фрагмент. Тепер подумки щільно замальовуйте його білою фарбою».

Вправа «Стоп, образ!» навпаки від попередньої, не дозволяє розгортатися неприємному візуальному уявленню. Інструкція: «Якщо подумки починає з'являтися неприємна для вас візуальна картинка з минулого досвіду, негайно припиніть її «розгортання», суворо наказуючи собі «Стоп!». Крім того, докладаючи вольових зусиль, переключіться на інші думки».

2) завдання № 2, спрямоване на ретельний, критичний аналіз медіатексту з метою пошуку в ньому «слабких» місць (візуальних, вербальних помилок, смислових невідповідностей тощо), які будучи усвідомленими, автоматично знижують значущість інформації; роботу можна здійснювати «парами» або невеличкими групами по 3-4 учні;

3) креативні завдання, спрямовані на *перетворення інформації*: № 3 краще реалізовувати в індивідуальній формі, а № 4, як більш складне – «парами», «невеличкими групами»; результати завдань мають обговорюватися класом.

Рефлексивні завдання виконуються як домашні.

Дискусія на тему «Самозахист від візуального медіа «бруд»».

Орієнтовні запитання: Що таке «психологічний самозахист» від непотрібної візуальної інформації? Які існують підходи психологічного самозахисту? Захисна сутність кожного захисного підходу. У яких випадках доцільно застосовувати розумові дії методики «Антиреклама»? У яких – будуть ефективними розумові дії вправ «Біла фарба», «Стоп, образ!»? Чи може бути творчий підхід у психологічному самозахисті найбільш ефективним і якщо «так», то чому? Хто з присутніх здійснював якісь подібні або інші захисні вправи? У який спосіб чиниться опір, наприклад, рекламі під час перегляду фільму?

Психологічні коментарі:

Індивідуально психологічний підхід: зробити акцент на захисних вправах «Біла фарба», «Стоп, образ!», які можна застосовувати не лише у галузі медіа, а й у практиці особистих життєвих переживань негативних емоцій, внутрішніх візуальних образів. Необхідно втлумачити дітям, що передусім вони самі мають давати собі раду, захищатися від візуального негативу. Нагадати, що до психологічного самозахисту відносяться також і загальна фільтрація візуальної медіапродукції, її подальший відбір, планування часу переглядів, осмислений підхід до візуальних медіатекстів тощо. Також спрямовувати учнів на розуміння того, що вони самі несуть відповідальність за свої візуальні уподобання та перегляди.

Соціально-психологічний підхід: якщо вправи на відсторонення від непотрібної візуальної інформації реалізуються у більш індивідуальному форматі, то завдання на ретельний аналіз та креативне переосмислення медіатекстів найкраще проводити у парах, невеликих групах. Це дозволяє учням не тільки більш успішно виконувати завдання, надає сміливості у висловлюваннях, а й тренує у налагодженні взаєморозуміння, сприяє оптимізації комунікації.

Основна література:

Психологічний захист від непотрібної візуальної інформації. Практичний блок: Розділ 2 / Череповська Н.І. Медіакультура та медіаосвіта учнів ЗОШ. – К.: Видавництво «Шкільний світ», 2010. – С.97-102.

Череповська Н.І. Візуальна презентація до Модуля 2 «Візуальна та аудіовізуальна медіакультура»: 2.5. Психологічний захист

Череповська Н.І. Психологічний захист від візуальної інформації. Методика «Антиреклама» // Соціальний педагог. – 2009. – № 10 (34). – С. 24-33.

2.6. Творче медіасприймання візуальних медіатекстів: логічний та образно-асоціативний підходи (2 год.)

Основне цільове психологічне новоутворення: розвинуте вміння учня творчо сприймати візуальні медіатексти різного виду, формату, жанру; самовизначення себе як творчої людини не лише у сфері сприйняття візуальної медіапродукції, а й у ставленні до життя загалом.

Основний зміст:

Медіаторчість: продуктивна (винаходи, медіаконтенти) й когнітивна (сприймання, осмислення, переосмислення). Важлива складова медіаторчості – творче медіасприймання. Відмінність між візуальним сприйманням та візуальним медіасприйманням, між критичним візуальним медіасприйманням та творчим візуальним медіасприйманням. Різні когнітивні підходи для здійснення творчого медіасприймання візуальних медіатекстів: аналітичний, асоціативний. Їх суть, спільне й відмінне. Творче медіасприйняття фотозображень, відеороликів, фільмів за допомогою аналітичного підходу. Творче медіасприйняття статичних та рухливих зразків візуального медіамистецтва (video-art, digital-art, science-art) за допомогою асоціативного підходу.

Задачі:

Навчальні: надання знань учням про феномен продуктивної медіаторчості у галузі мистецтва й новітнього зокрема, а також про можливість мисленнєвої творчості у процесі сприйняття візуальних медіатекстів; ознайомлення з двома протилежними підходами творчого медіасприйняття.

Розвивальні: стимулювання розвитку творчого сприймання візуальної медіапродукції та медіамистецтва, стимулювання розвитку творчого мислення у процесі формулювання креативних висновків.

Виховні: формування творчого медіа стилю мислення учня й творчого ставлення до життя у цілому як життєвої позиції, елементу системи світогляду особистості.

Організація роботи:

Міні-лекція щодо ознайомлення із загальною інформацією здійснюється за умов фронтального способу організації учнів та супроводжується візуальною презентацією.

Перед виконанням завдань на с. 48-50, спрямованих на розвиток конструктивного сприймання та творчого висновку проаналізованого матеріалу – учні мають уточнити особливості Аналітичного типу творчого сприймання візуальних медіатекстів (фронтальний спосіб).

1) завдання спрямовані на стимулювання розвитку творчого сприймання шляхом ретельного аналізу форми і змісту візуального медіатексту доцільно проводити так: аналіз візуальної організації фотозображень (№1) – фронтально; аналіз зображень політичної контр-реклами

(№2) – невеличкими групами; перегляд фільмів (№3, №4,) здійснюється фронтально; рефлексія, аналіз, порівняння (№5) – індивідуально; обговорення переглянутого – у фронтальний спосіб; завдання № 6: перегляд здійснюється фронтально, виконання аналітичного завдання можна здійснити за бажанням учнів: індивідуально або у групах; звернути особливу увагу на кінцівку фільму: бажано, щоб учні самостійно переставили смисловий акцент відповідальності з «них (Вони)» на «кожного з нас (Я несу відповідальність за свої дії)». Обговорення фільму – колективне (№7).

Перед виконанням завдань на с. 54-56, спрямованих на стимулювання розвитку творчого сприймання та узагальнення сприйнятого у творчому висновку – учні уточнюють сутність Асоціативного типу творчого сприймання візуальних медіатекстів (фронтальний спосіб)..

2) завдання спрямовані на стимулювання розвитку творчого сприймання шляхом асоціативного підходу у сприйнятті зразків візуального медіа мистецтва можна здійснювати у поєднанні різної форми організації учнів: а) спільний перегляд; б) індивідуальна внутрішня робота з власними асоціаціями, рефлексія «що зачепило?», «чому?»; застосування запитань до кожного завдання; в) колективне обговорення переглянутого (висловлювання думок, ідей, припущень, висновків).

Психологічні коментарі:

Індивідуально психологічний підхід: думка, яку має засвоїти кожен учень: у процесі споживання візуальної медіапродукції не менш важливим за *критичне мислення* є її *творче сприйняття*. Якщо критичний стиль мислення запобігає шкідливому, зайвому, неправдивому, то творчий – розширює межі пізнання, дозволяє побачити нове, зробити несподівані висновки, перенести побачене у практику, поведінку, власну творчість.

Донести до учнів, що: не усе з новітнього медіамистецтва є прийнятним для кожного й тому щось незвичне, незрозуміле або неестетичне *не обов'язково має подобатися*. Головне інше: *необхідно розуміти* чому воно виникло?, на кого орієнтовано?, яку функцію виконує?

Соціально-психологічний підхід: намагатися зрозуміти автора «чому і для чого?» він створив даний медіапродукт, зрозуміти інших, яким це подобається «чому подобається?», «чим саме подобається?». Щоб зрозуміти однолітків, корисно подумки ставити себе на місце інших: це сприятиме формуванню комунікаційних навичок, полегшуватиме комунікацію загалом.

Основна література:

Феномен медіаторчості. Креативний блок: Розділ 1, 2 / Череповська Н.І. Медіакультура та медіаосвіта учнів ЗОШ. – К.: Видавництво «Шкільний світ», 2010. – С. 110-121.

Череповська Н.І. Методи активізації творчості, рекомендовані до використання у медіаосвітніх проектах. – С. 373-375 / Медіа культура особистості: соціально-психологічний підхід: Навчальний посібник / О.Т. Барішполец, Л.А. Найдьонова, Г.В. Мироненко та ін.; За Ред. Л.А. Найдьонової, О.Т. Барішпольця. – К.: Міленіум, 2009.

Череповська Н.І. Візуальна презентація до Модуля 2 «Візуальна та аудіовізуальна медіакультура»: 2.6. Творче сприймання.

Рекомендована додаткова література:

Даниель С. М. Искусство видеть. О творческих способностях восприятия, о языке линий и красок и о воспитании зрителя / С. М. Даниель. – Ленинград : Искусство, 1990.

Лапин А.И. Фотография как... / А.И. Лапин. – Изд. 5-е, испр. – М.: Эксмо, 2011.– 306 с. : илл.

Череповська Н.І. Медіаторчість як соціально-психологічний ресурс особистості. Типологія відеосприймання / Збірник наукових праць Інституту психології АПН України «Актуальні проблеми психології» у 12 томах / за ред. В.О. Моляко. – Т.12. – Вип. 8. – Житомир: Видавництво ЖДУ ім. В. Франка, 2009. – С. 318-325.

Череповська Н.І. Розвиток візуального творчого медіасприймання. – Проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту ім. Г.С. Костюка НАПН України. – К: Видавництво «Фенікс», 2011. – Т. XII. – Психологія творчості. – Випуск 13. – С. 453-461.

Череповська Н.І. На допомогу медіапедагогові: Методика дослідження візуальних медіатекстів на уроках з медіакультури Соціальний педагог, № 4 (64), квітень 2012р. С.43-48.

2.7. Екранна мова (4 год.)

Основне цільове психологічне новоутворення: актуалізація мовних елементів, які репрезентують власний досвід взаємодії з візуальною екранною продукцією, оцінка вмiстості свого монтажного мислення.

Основний зміст:

Найбільшою частиною нашого життя є екран – від екрану мобільного телефону до велетенських екранів кінотеатрів. Екранне мистецтво нараховує трохи більше ста років. Необхідність розуміти його мову та засобі донесення інформації є нагальною. Історія екранної мови. Історія монтажного мислення. Формування екранного образу. Закономірності сприймання екрану. Вправи на дослідження монтажного мислення та соціально-психологічні феномени сприймання.

Задачі:

навчальна: опанування основних понять історії розвитку екранних медіа, оволодіння знаннями щодо закономірностей впливу екранних медіа;

розвивальна: розвиток здібностей щодо усвідомлення впливу екранних медіа на особистість;

виховна: опанування позиції "творця" як можливості використовувати екранні продукти.

Організація роботи:

Заняття складаються з лекційної та практичної частини.

Лекція у супроводі візуальної презентації або навчального фільму здійснюється за умов фронтального способу організації учнів. Інформаційна частина складається із довідки про фізіологічні передумови сприйняття людиною екранних образів та короткої довідки про історію розвитку екрану.

Практична частина містить завдання для самоперевірки, дискусії та рефлексії. Виконання завдань можна організувати в міні-групах, фронтальним засобом, індивідуальним. Формою організації може бути конкурс (розкадровка) або презентація (крупність плану).

Практична частина: за зошитом та/або за методичними рекомендаціями аналітичні та творчі завдання.

1. Опірні поняття для підготовки лекції:

анімація, екранний образ, кадр, розкадровка, кіно, монтаж, монтажна фраза, кінематограф, формат, короткометражний фільм, повнометражний фільм, анімація, екранний образ, крупність плану.

2. Коментарі до завдань:

Розкадровка

Завдання стимулює розгортання процесу мислення та аналізу сприйняття цілісних творів.

Що є мірою крупності плану? - Персонаж, людина. Дане питання можна використати для обговорення композиції кадру, виділення глядачем головних деталей, ознаки головних персонажів тощо.

«Я оператор». Рефлексивне завдання, розвиває уважність, критичне сприйняття екранних продуктів.

Завдання розгортає рефлексивні процеси щодо екранної мови. Можливо обговорити вплив різних видів кадрів на самопочуття, настрої, вивести певні закономірності.

«Я монтажер». Аналітичне завдання, сприяє активізації монтажного мислення, актуалізації усвідомлення під час сприйняття екранних продуктів.

Частота зміни кадрів передбачає темп екранного продукту - старі фільми відрізняються більшим подовженням планів. А «кліповий монтаж» як раз передбачає, що тривалість кожного кадру між монтажним стиком - секунда і менше. Можна запропонувати учням самим вивести цю закономірність.

«Я - режисер». Кожен режисер спочатку робить свій фільм у мріях, потім переносить його на папір, а вже потім на плівку. Активізація ролі режисера дозволяє сприяти формуванню творчої позиції до екранних продуктів, підвищенню критичності мислення та рефлексії механізмів «впливу на глядача». Таке завдання оцінюється по кількості кадрів, які присутні в розкадровці, зміною планів, увагою до деталей, ракурсів тощо.

3. Питання для обмірковування і дискусії. Схема обговорення.

Що таке «кліповий» монтаж. З якою метою він зроблений? Що може викликати у глядача?

презентація кліпів, рекламних роликів

аналіз зміни планів, музичного ряду, художньої цінності кадру

виділення станів, що спричиняє перегляд такої продукції: збудження, емоційний підйом, зараження.

- обговорення позитиву та негативу виділених станів.

З якою метою робиться серіальна продукція? Визнач механізми, на які спирається автор при виборі цільової аудиторії для серіалу.

презентація улюблених серіалів

виділення спільних рис: сюжетних, за героями, за періодичністю демонстрації

виділення станів, які спричиняє перегляд серіалів: звикання, незавершеність дії, співпереживання

обговорення позитиву та негативу виділених станів

4. Допоміжна інформація для медіапедагога:

Кількість кадрів на секунду в кіно дорівнює 24.

Співвідношення сторін кадру становить: 3:4; 9:16.

Використання кожного виду плану кадру до мети:

Вид плану:	Мета візуалізації:
загальний план	місця події
макро план	акценту
середній план	події
крупний план	емоції

Психологічні коментарі:

Індивідуально психологічний підхід: орієнтація на актуалізацію власного досвіду учня у взаємодії з медіа. Сприяння прояву емоцій та формуванню особистої позиції. Засвоєння основних прийомів екранної мови та усвідомлення їх впливу на психологічний стан. Усвідомлення зв'язку кіномистецтва із сучасною екранною мовою.

Соціально-психологічний підхід: сприяння спільній творчості у виконанні завдань; формування поля для дискусії, зігкнення думок з орієнтацією на конструктивні висновки. Колективне створення екранного продукту: розкадровки, монтажні фрази, екранні секвенції.

Основна література:

Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід : навч. посіб. / за ред.

Л. А. Найдьонової, О. Т. Барішпольця. – К. : Міленіум, 2010. – С. 373 – 375.

Анімаційна студія у навчальному закладі / Голубєва О.Є. - К.: Шк.світ, 2012. - 96 с. - («Бібліотека шкільного світу).

Рекомендована додаткова література:

Дэвис Р. Ю. Техника творческого воображения / Р. Ю. Дэвис; пер. А. Левшин. - К. : Центр Самоактивации CSA – Европа, 1995.

Паркинсон Д. Кино (энциклопедия). М., 1996.

Саймон М. Как создать собственный мультфильм. Анимация двухмерных персонажей / М. Саймон. – М. : НТ Пресс, 2006.

Навчальні фільми для перегляду:

«Дух фотографии» («The Spirit of Photography»): т/ф, 5 серій, виробництво ВВС, Велика Британія).

«The Cutting Edge: The Magic of Movie Editing» (Мистецтво монтажу): науково-популярний фільм, який знайомить глядача з історією кінематографії, 1:39:21; виробництво ВВС, Велика Британія, 2004 р.

2.8. Тема «» (1 год) ЛАН

2.9. Тема: «Аудіальна складова медіакультури: » (1 година)

Основне цільове психологічне новоутворення: усвідомлення впливу аудіальних медіа на різні сфери особистого життя.

Основний зміст:

Аудіальна культура суспільства, особистості. Сприймання аудіального медіапродукту, осягнення смислового змісту аудіальної інформації у формі почуттів, асоціативному мисленні. Вплив звуку на людину. Аудіальна медіа комунікація.

Задачі:

навчальна: ознайомити учнів з основними поняттями за даною темою.

розвивальна: розвиток мотивації щодо формування індивідуальної аудіальної культури.

виховна: усвідомлення ролі впливу музики на людину, зокрема на когнітивні процеси; формування толерантного ставлення до іншого.

Організація роботи:

Практичне заняття з розвитку критичного мислення в аудіальній сфері, комунікативних здібностей особистості, рефлексії емоційних переживань здійснюється за допомогою АРТ техніки «Колаж».

Хід заняття:

Зробити презентацію своїх музичних уподобань, прослухати музичні фрагменти, усвідомити вплив музики, рефлексія емоційних переживань, дискусія.

Психологічні коментарі:

Індивідуально психологічний підхід: враховувати індивідуальні особливості учнів, забезпечувати максимальний розвиток нахилів, здібностей, щоб досягти усвідомлення впливу аудіальних медіа кожним учнем, розвивати його здібності і нахили, спонукати його до творчої, пізнавальної самостійної діяльності.

Соціально-психологічний підхід: враховувати колективний соціальний досвід учнів.

Основна література:

Медіа культура особистості: соціально-психологічний підхід: Навчальний посібник / О.Т. Баришполець, Л.А. Найдьонова, Г.В. Мироненко та ін.; За Ред. Л.А. Найдьонової, О.Т. Баришпольця. – К.: Міленіум, 2009.

Додаткова література:

Обухова Н.О. «КОЛІР МУЗИКИ»: розвиток аудіальної культури в медіаосвіті // Простір АРТ терапії.-випуск 2 (12) . .- К.: Золоті ворота, 2012. .

2.10. Атестація за тематичним модулем «Візуальна медіакультура та медіамистецтво» (1 год.)

Модуль 3. Медіакультура взаємодії з інтернет-реальністю (9 год.)

Основні цілі опрацювання модулю:

- усвідомлення ресурсів і ризиків власної взаємодії з інтернет-реальністю;
- розвиток здатності до прогнозування можливих наслідків такого роду взаємодії;
- оптимізація власної конструктивної адаптації у просторі інтернету;
- формування в умовах впливу інформаційно-комунікаційних технологій активної творчої адаптаційної поведінки з метою забезпечення психологічного здоров'я і благополуччя, як власного, так й інших.

3.1. Здоровий спосіб життя в режимі он-лайн (2 год.)

Основне цільове психологічне новоутворення: виявлення зв'язку між здоровим способом життя в «інтернетизованому» просторі, що є складовою сучасної успішної людини, яка сама себе поважає, відчувається гідною і щасливою, і здоров'ям як первинним капіталом особистості.

Основний зміст:

Ресурси та ризики інтернет-реальності: теоретичний аналіз. Адаптація людини в «інтернетизованому» життєвому просторі. Неоднозначність та суперечливість ефектів впливу інтернету на людину. Особливості конструктивної і неконструктивної форм адаптації в «інтернетизованому» життєвому просторі. Психофізіологічні норми та ергономічні вимоги до діяльності, що базується на інформаційно-комп'ютерних технологіях. Можливі наслідки неконструктивної взаємодії з мережевим контентом. Технології та способи захисту особистості користувача під час його перебування в просторі інтернету. Використання комп'ютера і ризики порушення здоров'я кіберкористувачів. Особливості мережевого контенту.

Задачі:

Навчальна: пояснити роль здорового способу життя в режимі он-лайн; ознайомити учнів з поняттями «психологічне здоров'я», «здоровий спосіб життя», «адаптація», «віртуальність», «інтернет-реальність», «медіагігієна».

Розвивальна: розвивати мотивацію учнів на засвоєння нової галузі знань; стимулювати/оптимізувати активну творчу адаптаційну поведінку в умовах впливу інформаційно-комунікаційних технологій.

Виховна: формувати свідоме ставлення до використання комп'ютеру та інтернету.

Організація роботи:

Уроки пропонується організувати, використовуючи фронтальну, індивідуальну і групову форми навчальної роботи.

Робота із зошитом по темі:

Завдання теми розроблені по типу *репродуктивних завдань*, спрямованих на формування умінь в одержанні теоретичних знань змісту модулю. Передбачається самостійне опрацювання учнями теоретичного матеріалу, навчальної, науково-методичної літератури для пошуку відповіді на поставлені у завданнях питання. Перша частина завдання виконується учнем самостійно у форматі домашньої роботи, друга частина завдання «відкривається» у комунікацію, тобто обговорюється у класі.

Психологічні коментарі:

Організацію навчальної діяльності учнів пропонується здійснювати у контексті *індивідуально-психологічного та соціально-психологічного підходу* за такою схемою:

1. *Самостійна робота учнів з «КЛЮЧОВИМИ ТЕРМІНАМИ»:*
 - ознайомлення зі змістом ключових термінів, запропонованих у робочому зошиті;
 - порівняння із визначеннями термінів, які були запропоновані вчителем на уроці;
 - аналіз та узагальнення визначень ключових термінів в рекомендованій літературі.
2. *Групове обговорення проблемних питань рубрики «ВАЖЛИВА ІНФОРМАЦІЯ»*
 - Обговорення питань в парах (як розуміють те чи інше поняття, явище, феномен, в чому вбачають суперечність; ілюстрація прикладами з реального досвіду тощо).
 - Обговорення питань у класі (за тією ж схемою).
3. *Виконання «ЗАВДАНЬ»*

Зміст ЗАВДАНЬ орієнтований на методи активного навчання учнів. При цьому більшість завдань розроблені у соціально-психологічному контексті: перша частина завдання виконується учнем самостійно у форматі домашньої роботи, друга частина завдання «відкривається» у комунікацію, тобто обговорюється у класі. Вчитель при цьому виконує функцію модератора, *обов'язково з використанням умінь і навичок психологічного супроводу!*

Основна література:

Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід : навч. посіб. / за ред. Л. А. Найдьонові, О. Т. Барішпольця. – К. : Міленіум, 2010. – С. 275–282.

Концепція впровадження медіа-освіти в Україні // Освіта. –2010 (7-14 липня). – № 32. – С. 3-4.

Рекомендована додаткова література:

Как справиться с компьютерной зависимостью / С. В. Краснова, Н. Р. Казарян и др. – М. : Эксмо, 2008.

Керделлан К. Дети процессора: Как Интернет и видеоигры формируют завтрашних взрослых / К. Керделлан, Г. Грезийон. – Екатеринбург : У-Фактория, 2006.

Поведская Е. В. Человек и новые информационные технологии: завтра начинается сегодня / Е. В. Поведская, А. Д. Масейра. – СПб. : Речь, 2007.

3.2. Культура мережевого спілкування (2 год.)

Основне цільове психологічне новоутворення:

Осмисленість особистісної взаємодії з інтернет-контентом; формування розуміння цінності інтернету як інструменту, що допомагає у спілкуванні; забезпечення благополуччя партнерів по спілкуванню, опосередкованому інтернетом.

Основний зміст:

Особливості спілкування в мережі. Самопрезентація у віртуальному спілкуванні. Мережеві ігри. Природа онлайн-агресії. Кібербулінг і використання ІКТ на шкоду іншій людині. Основні правила безпеки в інтернеті.

Задачі:

Навчальна: розкрити соціально-психологічні особливості спілкування в інтернеті; ознайомити учнів з поняттями «мережеве спілкування», «віртуальна самопрезентація», «легка соціальність», «віртуальна агресія», «кібербулінг», «мережевий етикет».

Розвивальна: розвивати мотивацію учнів на засвоєння нової галузі знань; стимулювати/оптимізувати активну творчу адаптаційну поведінку в умовах впливу інформаційно-комунікаційних технологій.

Виховна: формувати свідоме ставлення до використання комп'ютеру та інтернету, розуміння цінності інтернету як інструменту, що допомагає у спілкуванні.

Організація роботи:

Уроки пропонується організувати, використовуючи фронтальну, індивідуальну і групову форми навчальної роботи.

Робота із зошитом по темі:

Завдання № 1-3 розроблені по типу *репродуктивних завдань* (див. тему 3.1). Завдання № 4 - *завдання на виконання навчальних проєктів (групових)*, спрямоване на формування умінь використання набутих знань для нестандартного розв'язування задач, оволодіння навичками роботи в команді. Передбачається активізація інтелектуальної діяльності, творчого мислення і комунікаційних навичок учнів. Завдання № 5 - *завдання на моделювання конкретних ситуацій*, спрямоване на формування умінь використання набутих знань для творчого вирішення задач. Передбачається самостійне конструювання учнями особистих знань.

Психологічні коментарі (див. тему 3.1).

Основна література:

Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід : навч. посіб. / за ред. Л. А. Найдьонової, О. Т. Барішпольця. – К. : Міленіум, 2010.

Найдьонова Л. А. Кібербулінг підлітків (віртуальний терор) як новітній феномен інформаційної доби: теоретико-методичні засади подолання і профілактики / Л. А. Найдьонова // Практична психологія та соціальна робота. – 2010. – № 8. – С. 10 – 18.

Рекомендована додаткова література:

Керделлан К. Дети процессора: Как Интернет и видеоигры формируют завтрашних взрослых / К. Керделлан, Г. Грезийон. – Екатеринбург : У-Фактория, 2006.

Поведская Е. В. Человек и новые информационные технологии: завтра начинается сегодня / Е. В. Поведская, А. Д. Масейра. – СПб. : Речь, 2007.

3.3. Самоорганізація і саморегуляція в інтернет-просторі (4 год.)

Основне цільове психологічне новоутворення: розширення переліку застосовуваних способів саморегуляції власної взаємодії з інтернетом під кутом зору цінностей збереження здоров'я.

Основний зміст:

Особливості емоційно-вольової регуляції в інтернет-просторі. Самоконтроль і цілеспрямованість поведінки в інтернеті. Кіберзалежність як деструктивна форма поведінки в інтернеті. Практикум медіаграмотного користування комп'ютером та інтернетом.

Задачі:

Навчальна: розкрити особливості емоційного і вольового компонентів регуляції інтернет-діяльності; ознайомити учнів з поняттями «емоційно-вольова регуляція», «аддиктивна поведінка», «інтернет-залежність».

Розвивальна: розвивати мотивацію учнів на засвоєння нової галузі знань; стимулювати/оптимізувати активну творчу адаптаційну поведінку в умовах впливу інформаційно-комунікаційних технологій.

Виховна: формувати свідоме ставлення до використання комп'ютеру та інтернету.

Організація роботи:

Уроки пропонується організувати, використовуючи фронтальну, індивідуальну і групову форми навчальної роботи.

Робота із зошитом по темі:

Завдання № 1 розроблене по типу *репродуктивних завдань* (див. тему 3.1). Завдання № 2 - *завдання на виконання навчальних проєктів (групових)* (див. тему 3.2). Завдання № 3 - *завдання на моделювання конкретних ситуацій* (див. тему 3.2).

Психологічні коментарі (див. тему 3.1).

Основна література:

Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід : навч. посіб. / за ред. Л. А. Найдьонової, О. Т. Барішпольця. – К. : Міленіум, 2010. – С. – 258–274.

Мироненко Г.В. Медіазалежність, або коли метафора витісняє реальність. Психологічні ризики перебування підлітків у віртуальних соціальних мережах // Управління освітою. Часопис для керівників освітньої галузі. - № 18 (270); № 20 (272), 2011.

Рекомендована додаткова література:

Айвазова А. Е. Психологические аспекты зависимости / А. Е. Айвазова. – СПб. : Речь, 2003.

Как справиться с компьютерной зависимостью / С. В. Краснова, Н. Р. Казарян и др. – М. : Эксмо, 2008.

Обучение подростков целенаправленному поиску информации и работе в сети Интернет // Сб. материалов научно-практической конференции молодых ученых «Педагогические технологии в средней общеобразовательной школе: проблемы и перспективы». – М., 1999. – С. 65 – 69.

Якушина Е. В. Изучаем Интернет. Делаем Web-страничку / Е. В. Якушина. – СПб. : Питер-пресс, 2000.

3.4. Тематична атестація за тематичним модулем «Медіакультура взаємодії з інтернет-реальністю» (1 год.)

Критерії модульного оцінювання навчальних досягнень учнів

Модуль 1. Людина у світі інформації

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
І. Початковий	1	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розпізнає поняття «масова комунікація», «інформаційне суспільство», «медіакультура»; – розпізнає різновиди засобів масової комунікації: газета, телебачення, інтернет та ін.; розуміє відмінності між ними; – пояснює роль візуального для людини і значення візуальної культури в цілому.
	2	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розпізнає типи суспільств та послідовність їх розвитку: від первісного до постіндустріального, інформаційного; – характеризує соціальну структуру засобів масової комунікації.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
	3	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – має фрагментарні знання про основні риси інформаційного суспільства; – має уявлення про основні етапи розвитку масової комунікації; – має фрагментарні знання про тематичну структуру масової інформації.
II. Середній	4	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – має початковий рівень знань про зміст основних характеристик інформаційного суспільства, структуру сучасної системи масової комунікації, типи соціальної інформації; – може відтворити жанрову структуру масової інформації; – спроможний за допомогою вчителя застосовувати навички виділення жанрів у структурі масової інформації.
	5	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – має рівень знань вищий, ніж початковий; знає можливості, які відкриває інформаційне суспільство для соціального та економічного прогресу людства; – може з допомогою вчителя відтворити значну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків щодо особливостей впливу на розвиток особистості основних різновидів масової інформації: телебачення, книги, преси, радіо, кіно, інтернету; – має стійкі навички виділення жанрів у структурі масової інформації.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
	6	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>знайомий</i> з можливостями, які надає інформаційне суспільство для розвитку особистості; – <i>знає</i> основні ефекти і способи впливу масової комунікації на людину; – <i>може самостійно відтворити</i> значну частину навчального матеріалу та оцінити вплив інформаційного суспільства на особистість; зробити певні узагальнення щодо особливостей інформаційного суспільства; – <i>уміє</i> за зразком розрізняти соціальну інформацію за критерієм істинності.
III. Достатній	7	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>уміє</i> застосовувати набуті знання в стандартних ситуаціях вимог, які пред'являє інформаційне суспільство до особистості щодо сприймання та аналізу аудіовізуальних засобів масової комунікації; – <i>має уявлення</i> про маніпулятивні можливості засобів масової комунікації; – <i>може виявляти</i> типи соціальної інформації в масивах медіатекстів; – <i>уміє виконувати</i> аналіз медіатексту, зображення (форми) та змісту візуального медіатексту.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
	8	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>знає</i> основні теорії інформаційного суспільства та їхніх авторів; – <i>має чітке уявлення</i> про основні методи маніпулювання масовою свідомістю та настроями; – <i>знає</i> особливості жанрової структури газетного номера, теле-, радіопередачі; – <i>здатний контролювати</i> власну діяльність, демонструє навички виділення основних методів маніпулювання масовою свідомістю та настроями; – <i>спроможний самостійно</i> виправити вказані вчителем помилки; самостійно визначити спосіб розв'язування навчальної задачі; – <i>розпізнає</i> задіяну в медіатексті медіатехнологію впливу.
	9	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>вільно володіє</i> навчальним матеріалом, самостійно може пояснити причини цифрової нерівності в суспільстві, в Україні; – <i>самостійно аналізує</i> кожен тип соціальної інформації в масивах медіатекстів; – <i>самостійно виконує</i> передбачені програмою навчальні завдання; – <i>самостійно знаходить і виправляє</i> допущені помилки; – <i>може аргументовано вибрати</i> раціональний спосіб виконання навчального завдання; – <i>вільно володіє навичками виявлення</i> методів маніпулювання в телепередачах.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
IV. Високий	10	<p>Знання, вміння і навички учня повністю відповідають вимогам державної програми.</p> <p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>володіє</i> міцними знаннями, самостійно визначає проміжні цілі своєї навчальної діяльності, оцінює основні контраргументи опонентів теоретиків інформаційного суспільства, новітні маніпулятивні технології; – <i>уміє</i> самостійно знаходити додаткові відомості та використовує їх для реалізації поставлених перед ним навчальних цілей, має логічні і достатньо обґрунтовані судження; – <i>застосовує</i> на практиці навички оцінювання конкретних медіатекстів за критерієм об'єктивності.
	11	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>володіє</i> узагальненими знаннями з предмета; – <i>уміє</i> планувати свою навчальну діяльність, оцінювати результати власної практичної роботи; – <i>може інтерпретувати</i> контраргументи опонентів теоретиків інформаційного суспільства; – <i>уміє пояснити</i> механізми дії маніпулятивних технологій на конкретних медіатекстах; – <i>уміє самостійно знаходити</i> джерела різноманітних відомостей і використовувати їх відповідно до мети і завдань своєї пізнавальної діяльності; – <i>використовує набуті знання і вміння</i> у нестандартних ситуаціях; – <i>має стійкі навички</i> уникнення маніпулятивного впливу мас-медіа.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
	12	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>може прогнозувати</i> дальший розвиток ідей інформаційного суспільства; – <i>вільно використовує</i> нові інформаційні технології для поповнення власних знань та розв'язування задач; – <i>вміє самостійно</i> ставити і творчо розв'язувати завдання, здатен підготувати аналітичний огляд телепередачі, іншого медіатексту; – <i>має стійкі навички</i> управління інформаційною системою в нестандартних ситуаціях, добре володіє методами уникнення маніпулятивного впливу мас-медіа.

Модуль 2. Візуальна та аудіовізуальна медіакультура

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
І. Початковий	1	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>розпізнає</i> окремі об'єкти візуальних, аудіовізуальних, аудіальних засобів масової комунікації; – <i>характеризує</i> основні складові візуальної культури: архітектуру, скульптуру, образотворче мистецтво, одяг, прикраси, вжиткові речі; візуальне/візуальний образ; основні складові аудіальної культури.
	2	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>розпізнає</i> поняття «культура», «візуальна культура», «візуальна медіакультура», «аудіальна культура»; – <i>називає</i> окремі їх підсистеми (складові); – <i>пояснює</i> у загальних рисах роль візуального для людини і значення візуальної медіакультури в цілому; роль аудіальної складової у візуальній медіакультурі.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
	3	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>володіє</i> фрагментарними знаннями про візуальну медіакультуру й особистісну зокрема, а також про аудіальну медіакультуру; при цьому, однак, не має сформованих умінь та навичок критичного сприймання медіатекстів, їх критичного осмислення.
	4	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>має початковий рівень знань</i> про види візуальних, аудіовізуальних, аудіальних засобів масової комунікації; – <i>може за допомогою вчителя</i> застосувати навички критичного мислення у процесі аналізу візуальних медіатекстів; – <i>володіє</i> окремими елементами критичного мислення; – <i>застосовує</i> елементи критичного мислення у процесі спільного обговорення проаналізованого візуального медіатексту;

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
II. Середній	5	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – характеризує провідні види візуальних, аудіовізуальних, аудіальних засобів масової комунікації; – має базовий рівень знань про: види, формати, жанри візуальних, аудіовізуальних засобів масової комунікації; – наводить приклади видів, форматів, жанрів візуальної медіакультури; – пояснює взаємозв'язок між розвитком візуальних медіазасобів і загальним технічним прогресом, війнами, тобто розуміє процес медіаісторії як процес технічної медіаторчості; – має базовий рівень знань про історичну ретроспективу виникнення та розвитку екранної мови, основних прийомів екранної мови; – може з допомогою вчителя відтворити значну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків кіномистецтва із сучасною екранною мовою; – фрагментарно застосовує навички критичного мислення, психологічного захисту від непотрібної візуальної та аудіальної інформації.
	6	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – знає основні поняття візуальної та аудіальної медіакультури: види візуальних, аудіовізуальних засобів масової комунікації, формати кожного з них, жанри; – розуміє історичну ретроспективу виникнення та розвитку екранної мови, виділяє основні прийоми екранної мови; – може самостійно відтворити значну частину навчального матеріалу і зробити певні узагальнення щодо розвитку візуальної та аудіальної медіакультури; – уміє за зразком критично аналізувати медіатекст, працюючи у групі.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
III. Достатній	7	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>уміє</i> застосовувати набуті знання в стандартних ситуаціях щодо сприймання та аналізу візуальних медіатекстів; – <i>знає</i> про особливості сприймання візуальної організації на площині; особливості та роль сприймання світла-тіні, кольорів; – <i>уміє</i> самостійно аналізувати форму та зміст візуального медіатексту: статичного (зображення) та рухливого (ролики, кліпи, фільми).
	8	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>розуміє</i> сутність особливостей сприймання візуальної організації на площині, які пов'язані з ментальними схемами людини; – <i>розуміє</i> сутність нових можливостей бачення за допомогою поліграфічних, екранних медіазасобів та новоутворених типів комунікації «людина+ візуальний медіазасіб» по кожному виду візуального засобу масової комунікації; – критично <i>аналізує</i> навчальний матеріал; – <i>уміє</i> розпізнати задіяну в медіатексті медіатехнологію впливу, використовувати схему аналізу медіатексту, аналізувати екранні секвенції. – може <i>самостійно</i> виправити вказані вчителем помилки; визначити спосіб розв'язування навчальної задачі.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
	9	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>пояснює</i> сутність особливості сприймання візуальної організації на площині, що пов'язана з ментальними схемами людини; – <i>наводить наочні приклади</i> візуальних ментальних схем організації зображення на площині; – <i>знає</i> їх умовні назви; – <i>застосовує навички</i> критичного мислення, вільно володіє схемою/алгоритмом аналізу візуального медіатексту; – аргументовано <i>оцінює</i> критично проаналізований візуальний медіатекст. – <i>уміє</i> систематизувати та узагальнювати отримані відомості, виділяти схеми і шаблони монтажних епізодів; – <i>самостійно виконує</i> передбачені програмою навчальні завдання.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
IV. Високий	10	<p>Знання, вміння і навички учня повністю відповідають вимогам державної програми.</p> <p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>вільно володіє</i> навчальним матеріалом, застосовує знання з візуальної, аудіальної медіакультури на практиці; – <i>володіє</i> міцними знаннями, самостійно визначає проміжні цілі своєї навчальної діяльності, оцінює нові факти візуальної медіакультури та явища медіамистецтва; – <i>уміє самостійно</i> знаходити додаткові відомості та використовує їх для реалізації поставлених перед ним навчальних цілей, судження його логічні і достатньо обґрунтовані; – <i>застосовує</i> навички психологічного захисту від непотрібної візуальної інформації: відсторонення від неї, ретельний її аналіз, перетворення змісту й форми та інші з відповідними висновками; – <i>має навички</i> управління медійним контентом, планування та навички критичного мислення.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
	11	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>розуміє/усвідомлює</i> власну відповідальність за вибір візуальної медіапродукції для перегляду; – <i>уміє</i> планувати свої перегляди за контентом, часом; – <i>оцінює</i> результати власної практичної роботи; – <i>уміє</i> самостійно знаходити джерела візуальної інформації, представлені медіа комунікаціями та <i>використовувати</i> їх відповідно до мети й завдань своєї пізнавальної, практичної діяльності; – <i>використовує</i> набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях; – <i>здатен виявити</i> закладені креативні дії автора у створенні ним візуального медіатексту; – <i>пояснює</i> особливості творчого сприймання зразків як традиційного, так і новітнього медіамистецтва; – <i>пояснює</i> сутність різних підходів творчого медіасприймання візуальних медіатекстів; – <i>самостійно аналізує</i> форму та зміст візуальних медіатекстів традиційного медіамистецтва (фотографія, кліп, ролик, фільм тощо) та <i>здатен зробити креативні висновки</i>; – <i>застосовує знання та навички</i> щодо асоціативного сприймання зразків новітнього медіамистецтва (відео-арт, діджитал-арт, сайєнс-арт, нет-арт) та <i>здатен зробити креативні висновки</i>; – <i>має стійкі навички</i> управління інформаційною системою в нестандартних ситуаціях, створення та управління екранними й іншими медіатекстами в навчальному просторі.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
	12	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – має стійкі системні знання про основні види новітнього медіамистецтва та пояснює особливості/відмінності творчого сприймання його зразків від сприймання традиційних зразків візуальної медіакультури; – застосовує на практиці навички творчого сприймання візуальних медіатекстів з різних підходів ; – здатен робити нестандартні, оригінальні висновки щодо переглянутого; – творчо застосовує переглянуте на практиці: у навчанні, побуті, власній творчості, комунікації; – уміє вільно використовувати нові інформаційні технології для поповнення власних знань та розв’язування задач; – уміє самостійно ставити і творчо розв’язувати завдання, які виходять за межі звичних ситуацій; – має стійкі навички управління інформаційною системою в нестандартних ситуаціях, створення та управління екранними й іншими медіатекстами в медійному просторі; – <i>має стійкі навички</i> сформованого критичного ставлення до візуальної медіапродукції загалом й творчого сприйняття медіареальності зокрема; – <i>уміє</i> створювати візуальний медіапродукт (фотографію, слайд-шоу, відео, мотиватор тощо); – <i>усвідомлює</i> себе співторцем медіа простору.

Модуль 3. Медіакультура взаємодії з інтернет-реальністю

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
I. Початковий	1	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розпізнає окремі об'єкти, явища впливу взаємодії людини з інтернет-реальністю на окремі аспекти здоров'я чи певні небезпеки.
	2	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розпізнає окремі об'єкти, явища і факти предметної галузі та може фрагментарно відтворити знання про здоровий спосіб життя в режимі «он-лайн», особливості мережевого спілкування, самоорганізацію і саморегуляцію в інтернеті.
	3	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – має фрагментарні знання при незначному загальному їх обсязі (менш як половина навчального матеріалу) за наявності елементарних нестійких навичок організації робочого місця медіакористувача без співвіднесення із санітарно-гігієнічними нормами.
II. Середній	4	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – має початковий рівень знань, значну частину (більш як половину) навчального матеріалу може відтворити репродуктивно; – може з допомогою вчителя виконати аналіз взаємозв'язку між використанням інтернету та ризиками і порушеннями здоров'я; – має елементарні, нестійкі навички організації робочого місця медіакористувача відповідно до санітарно-гігієнічних норм користування комп'ютером.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
	5	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – має рівень знань вищий, ніж початковий; – може з допомогою вчителя відтворити значну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків; – має стійкі навички організації робочого місця медіакористувача відповідно до санітарно-гігієнічних норм користування комп'ютером.
	6	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – знайомий з основними поняттями навчального матеріалу; – може самостійно відтворити значну частину навчального матеріалу і зробити певні узагальнення; – уміє за зразком виконати просте навчальне завдання; – має стійкі навички організації робочого місця медіакористувача, у цілому опанував прийоми роботи користувача з інформацією в мережі.
III. Достатній	7	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – уміє застосовувати набуті знання в стандартних ситуаціях; – може пояснити специфічні інтернет-загрози, особливості мережевого спілкування, особливості прояву віртуальної залежності та наводити власні приклади на підтвердження деяких тверджень; – уміє виконувати навчальні завдання, передбачені програмою.
	8	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – уміє аналізувати навчальний матеріал, у цілому самостійно застосовувати його на практиці; – здатен контролювати власну діяльність; – може самостійно виправити вказані вчителем помилки; – самостійно визначає прийоми та засоби захисту особистості користувача під час його перебування в просторі інтернету; – уміє використовувати медійний простір для реалізації пізнавальних інтересів, навчальної програми.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
	9	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; – уміє систематизувати та узагальнювати отримані відомості; – самостійно виконує передбачені програмою навчальні завдання; – самостійно знаходить і виправляє допущені помилки; – може аргументовано вибрати раціональний спосіб виконання навчального завдання; – вільно виконує експрес-оцінку рівня свого здоров'я та діагностику схильності до залежної від інтернету поведінки.
	10	<p>Знання, вміння і навички учня повністю відповідають вимогам державної програми.</p> <p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – володіє міцними знаннями, самостійно визначає проміжні цілі свої навчальної діяльності, оцінює нові факти, явища; – уміє самостійно оцінювати інформацію з погляду її організації; судження його логічні і достатньо обґрунтовані; – має певні навички цілеспрямованого пошуку інформації в інтернеті різними способами.
IV. Високий	11	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – володіє узагальненими знаннями з предмета; – уміє планувати свою навчальну діяльність, оцінювати результати власної практичної роботи; – здатний самостійно оцінювати інформацію з погляду її організації, залучати мережеву систему до системи знань, які формуються у школі; – використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях; – уміє виконувати завдання, не передбачені навчальною програмою.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
	12	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> – має стійкі системні знання та продуктивно їх застосовує; – вільно використовує нові медійні технології для поповнення власних знань та розв’язування задач; – уміє самостійно ставити і творчо розв’язувати завдання, які виходять за межі звичних ситуацій; – має стійкі навички управління, раціонального планування та ефективного використання власного часу взаємодії з інтернетом як новітнім медіа.